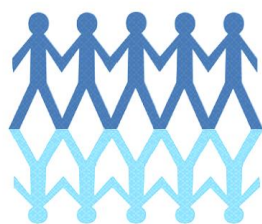

Załącznik do uchwały nr
Rady Powiatu w Brzezinach
z dnia

3 - LETNI PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE
BRZEZIŃSKIM
NA LATA 2025 - 2027

PCPR BRZYZINY

SPIS TREŚCI

Wstęp

Podstawy prawne programu

I. Podsumowanie działań realizowanych w ramach 3 - letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie brzezińskim na lata 2022 – 2024

II. Powiat brzeziński: analiza demograficzno - społeczna

1. Demograficzny portret powiatu
2. Główne problemy społeczne występujące w powiecie brzezińskim
3. Zasoby instytucjonalne i ludzkie w aspekcie pomocy dziecku i rodzinie w powiecie brzezińskim

III. Kondycja rodzicielstwa zastępczego na terenie powiatu brzezińskiego

1. Piecza zastępcza w powiecie brzezińskim jako element szerszego systemu - krótka charakterystyka pieczy w województwie łódzkim
2. Sytuacja rodzicielstwa zastępczego w powiecie brzezińskim w świetle zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
3. Typologia, struktura i liczebność rodzinnej pieczy zastępczej

IV. Perspektywy i możliwości funkcjonującego systemu wsparcia i rozwoju rodzicielstwa zastępczego – analiza SWOT

1. Słabe strony
2. Mocne strony
3. Szanse
4. Zagrożenia
5. Wnioski

V. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej

1. Cel nadrzędny, cele ogólne i cele szczegółowe

2. Główne kierunki działań
3. Limit rodzin zastępczych zawodowych
4. Źródła finansowania Programu

VI. Ewaluacja i monitoring

1. Przewidywane efekty działań
2. Monitoring
3. Adresaci Programu, podmioty zaangażowane

WSTĘP

Podstawą opracowania *3- letniego Programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Brzezińskim na lata 2025 - 2027* jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 z późn. zm.).

Jest to piąty już z kolei dokument opracowany w oparciu o w/w przepisy, formułujący najważniejsze kierunki rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w trzyletniej perspektywie. Obecny program stanowi kontynuację działań, skupionych wokół realizacji postulatu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Główne cele programu dotyczą również rozwoju i poprawy jakości funkcjonowania pieczy rodzinnej poprzez indywidualizację udzielanego wsparcia. Duży nacisk kładziony będzie na promowanie rodzicielstwa zastępczego, w celu zabezpieczenia odpowiedniej liczby miejsc dla wychowanków pozbawionych opieki rodzicielskiej.

W pierwszej części niniejszego dokumentu zawierającej ewaluację zakończonego w roku ubiegłym Programu odnosić się będziemy do lat, które obejmował wcześniejszy program tj. 2022 - 2024. Natomiast w dalszych rozdziałach o charakterze diagnostyczno – prognostycznym wykorzystane zostaną również dane nieco starsze, by móc nakreślić ewentualnie występujące prawidłowości,

Niniejszy Program zaplanowany został do realizacji na lata 2025 – 2027. Jego założenia korespondować będą z głównymi kierunkami działań zawartymi w Strategii Rozwoju Powiatu Brzezińskiego na lata 2021 – 2027. 3 – letni Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzezińskim na lata 2025 – 2027 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach i poddany konsultacjom społecznym.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka;
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.);
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 177 z późn. zm.);
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.);

I. POSUMOWANIE DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH W RAMACH 3 -LETNIEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE BRZEZIŃSKIM NA LATA 2022 -2024

3 – letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie brzezińskim na lata 2022 – 2024 uchwalony został przez Radę Powiatu w Brzezinach w dniu 22 lutego 2022 roku, zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ze składanych corocznie sprawozdań wynika, że główne kierunki działań zaplanowane w w/w dokumencie były na bieżąco wdrażane i realizowane. Poniższa ewaluacja, ze względu na moment formułowania aktualnego dokumentu, tj. grudzień 2024 roku, będzie obejmować głównie zadania zrealizowane w zakończonych latach: 2022 i 2023. W niektórych przypadkach przytoczone zostaną również dane liczbowe z kilku lat wstecz, celem poszerzenia obrazu pieczy zastępczej na terenie powiatu.

I. CEL OGÓLNY: ROZWÓJ I WSPARCIE SYSTEMU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Promocja rodzinnych form opieki nad dzieckiem

Powiatowe Centrum w okresie minionych trzech lat prowadziło w sposób ciągły kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze, wykorzystując powszechne kanały komunikacyjne. By poszerzyć zasięg potencjalnych odbiorców nasza jednostka prowadzi dwie strony internetowe: www.pcpr-brzeziny.pl oraz stronę na platformie facebook, które stanowią aktualne źródło dotyczące podejmowanych działań i akcji promocyjnych.

Stałym elementem promocji są ogłoszenia o naborze kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, funkcji rodziny pomocowej oraz poszukiwaniu wolontariuszy działających na rzecz wychowanków.

Dodatkowo rokrocznie dystrybuujemy ulotki promocyjne oraz broszurki opisujące działalność PCPR w kontekście pieczy zastępczej. Do działań informacyjnych wykorzystujemy także lokalną prasę – dwutygodnik Brzeziński Informator Samorządowy.

Dużą formę promocji stanowiła również realizacja programów i projektów unijnych skierowanych głównie do rodzin zastępczych i ich podopiecznych. Rok 2023 upłynął pod znakiem realizacji programu **„Po pierwsze: zadbajmy o emocje”**, realizowanego w ramach konkursu Samorząd Przyjazny Rodzinie, natomiast rok 2024 zainaugurował realizację projektu unijnego pn. **Centrum Wsparcia Rodziny**.

W ramach promocyjnych działań realizowanych stacjonarnie, w Powiatowym Centrum organizowane są cykliczne dyżury pracowników, gotowych do spotkań z potencjalnymi kandydatami zainteresowanymi funkcją opiekuna zastępczego.

W latach ubiegłych, aby promować ideę pieczy zastępczej w środowisku lokalnym oraz zwiększyć powszechną świadomość na temat rodzicielstwa zastępczego, organizowane były różnorodne akcje za pośrednictwem mediów społecznych: m.in. “Tydzień z pieczą zastępczą”. W ramach tej akcji codziennie na stronie facebook publikowaliśmy posty o tematyce związanej z pieczą zastępczą. Tydzień zakończył się Quizem wiedzy o pieczy zastępczej, w ramach którego przyznano nagrody dla zwycięzców.

Wszelkie działania realizowane w ramach projektu prezentowane były na podstronie projektu i stanowiły formę promocji rodzicielstwa zastępczego. Promocja pieczy to również rokroczne obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, które są okazją do wyróżnienia opiekunów zastępczych oraz docenienia ich codziennej pracy.

2. Pozyskiwanie i kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze i RDD

Kwalifikowanie kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze, zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka odbywa się wg **Procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i rodzinnych domów dziecka**, uchwalonej zarządzeniem nr 3/2021 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach z dnia 17 maja 2021.

Zaktualizowany dokument wprowadził do stosowania nowe wzory oświadczeń zbieranych od kandydatów w toku kwalifikacji, biorąc pod uwagę wymogi ustawy o ochronie danych osobowych oraz weryfikację kandydatów pod kątem niefigurowania w Rejestrze Przestępców Seksualnych.

W latach 2022 – 2024 do Centrum zgłosiło się łącznie 5 osób gotowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej (**2 małżeństwa i 1 osoba samotna**).

W stosunku do zgłaszających się kandydatów przeprowadzono procedurę kwalifikacyjną: po zebraniu stosownych dokumentów i oświadczeń oraz po dokonaniu analizy sytuacji socjalno – bytowej kandydatów, dokonano oceny motywacji i predyspozycji za pomocą testów psychologicznych badających m. in : skalę oceny rodziny, skalę postaw rodzicielskich, NEO – PI-R – Inwentarz osobowości, GHQ-28 – skalę Goldberga (kwestionariusz stanu zdrowia), Inwentarz Stanu i Cechy Lęku oraz Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych.

Po uzyskaniu wstępnej akceptacji kandydaci zostali skierowani na szkolenie, po ukończeniu którego otrzymali zaświadczenia nadające im kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej odpowiedniego typu.

W rodzinach tych niezwłocznie umieszczono łącznie **6** wychowanków pozbawionych opieki rodzicielskiej.

3. Ewaluacja i diagnoza obecnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej celem lepszego rozpoznania potrzeb w tym obszarze

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach na zakończenie każdego roku sporządza sprawozdania z całorocznej działalności, m.in.:

- sprawozdanie statystyczne dla Głównego Urzędu Statystycznego (PS – 02);
- sprawozdania rzeczowe w aplikacji CAS dotyczące liczebności pieczy zastępczej, struktury, napływu i odpływu wychowanków;
- okresowe sprawozdania z pracy organizatora sporządzane na bieżące potrzeby współpracy z innymi organami;
- sprawozdania do Sądu z przebiegu opieki zastępczej nad poszczególnymi wychowankami;

W ramach powyższych opracowań dokonywana jest ewaluacja dotychczas podejmowanych działań oraz projektowane są nowe kierunki i cele. Formułowanie celów oparte jest na diagnozie potrzeb społecznych w kontekście bieżącego stanu pieczy zastępczej. Opierając się na dostępnych danych ilościowych i jakościowych określone są główne zadania w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej, dostosowane do aktualnych potrzeb.

4. Zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności finansowej poprzez terminowe przyznawanie świadczeń obligacyjnych i fakultatywnych

Wsparcie finansowe

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gwarantuje rodzinom zastępczym wsparcie finansowe, zarówno w postaci świadczeń obligacyjnych, jak i fakultatywnych.

Świadczenia obligatoryjne udzielane na wniosek rodziny obejmują miesięczną pomoc na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie. Wysokość tej pomocy kształtuje się zależnie od typu rodziny. Aktualne obowiązujące kwoty wynoszą odpowiednio:

- **1517 zł/mc** na dziecko umieszczone w rodzinie niezawodowej, zawodowej i rodzinnym domu dziecka;
- **1002 zł/ mc** na dziecko umieszczone w rodzinie spokrewnionej.

Aby uzyskać ogłęd, jakiego rzędu kwoty wypłacane są corocznie w ramach świadczeń dla rodzinnych form pieczy zastępczej prezentujemy poniżej wykres, przedstawiający koszty utrzymania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na terenie naszego powiatu w roku ubiegłym.

Rys. 1- koszty utrzymania pieczy zastępczej w powiecie brzezińskim w 2024 roku

Z danych liczbowych wynika, że największe wydatki generują rodzinne domy dziecka. Mimo, że są liczebnie w mniejszości, to średnio zabezpieczają potrzeby ok. 13 wychowanków w jednym czasie.

Druga w kolejności grupa rodzin generująca największe wydatki to rodziny niezawodowe. Choć jest ich liczebnie mniej niż rodzin spokrewnionych, to wysokość ich miesięcznego świadczenia otrzymywanego

z przeznaczeniem pokrycia kosztów utrzymania dziecka w rodzinie jest wyższa od analogicznego wsparcia dla rodzin spokrewnionych.

Koszty utrzymania rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zawodowych dotyczą nie tylko świadczeń przekazywanych na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem wychowanków. Rodziny te działają na podstawie umowy o pracę, w ramach której opiekunowie zastępczy otrzymują comiesięczne wynagrodzenia.

Wynagrodzenie to jest regularnie waloryzowane i obecnie, od 1 czerwca 2024 r., wynosi **5 013 zł (netto)**.

W latach roku ubiegłym wypłacono następujące kwoty wynagrodzeń:

- **rodzina zastępcza niezwodowa: 55 991,00 zł**
- **rodzinny dom dziecka: 111 982,00 zł**

Ponadto rodziny zastępcze oraz osoby prowadzące RDD mogą korzystać z obszernego katalogu świadczeń dodatkowych, który obejmuje:

- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego,
- świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu,
- zatrudnianie w rodzinach zastępczych zawodowych lub niezawodowych osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich,
- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka.

W latach 2022 – 2024 Powiatowe Centrum wypłacało wszelkie dodatkowe świadczenia, o które ubiegały się rodziny zastępcze, jeśli tylko uznano zasadność i poprawność merytoryczną złożonego wniosku.

Rodziny zastępcze chętnie korzystały z możliwości dodatkowego wsparcia finansowego. Poniższa tabela obrazuje liczbę udzielonych świadczeń dodatkowych w okresie objętym ewaluacją.

Świadczenia fakultatywne wypłacane dla rodzin zastępczych i rdd w l. 2022 - 2024				
Lp.	Forma pomocy dodatkowej	Kwota udzielonych świadczeń (w zł)		
		2022 rok	2023 rok	2024 rok
1.	świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	1 980	1 500	1 000
2.	dofinansowanie do wypoczynku	2 800	4 600	4 100
3.	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego	63 310	57 904	48 653
4.	świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka.	3 500	19 800	9 500
5.	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	23 700	-	4 666,66

Tab. 1 – formy pomocy dodatkowej dla rodzinnej pieczy zastępczej przyznane w l. 2022 – 2024

Rokrocznie największą popularnością cieszy się dofinansowanie do wypoczynku, z którego może skorzystać każda rodzina. Natomiast najwięcej wydatków generują środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego. Ta forma wsparcia przysługuje jedynie zawodowym formom pieczy zastępczej i obejmuje dofinansowanie takich kosztów jak ogrzewanie, prąd, woda, wywóz śmieci.

5. Wsparcie merytoryczne istniejących form rodzinnej pieczy zastępczej poprzez organizację szkoleń, grup wsparcia, powoływania rodzin pomocowych, rozwój wolontariatu

W myśl obowiązującej ustawy główne formy wsparcia rodzin zastępczych to: opieka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, powoływanie rodzin pomocowych, organizacja grup wsparcia, organizacja wolontariatu.

Na terenie powiatu brzezińskiego w latach 2022 – 2024 funkcjonowało od 30 do 35 rodzin zastępczych oraz dwa rodzinne domy dziecka. Wszystkie te formy wspierane były przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Przeciętnie w PCPR zatrudnionych było dwóch koordynatorów, stosownie do wymogów ustawy, według której zapisów pod opieką jednego koordynatora może być nie więcej niż 15 rodzin.

Koordynatorzy pracowali w przeważającej mierze w środowisku: towarzyszyli rodzinom w momencie przyjmowania dziecka oraz opuszczania przez wychowanka pieczy zastępczej. Na co dzień wspierali podopiecznych, kierując w razie potrzeby do odpowiednich specjalistów, kontaktując z instytucjami, pośrednicząc przy ustalaniu styczności z rodzicami biologicznymi.

Bardzo istotnym elementem wzmacniania kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin są **szkolenia**, organizowane kilka razy w roku przez psychologa i pedagoga. Tematyka tych szkoleń dostosowywana jest do bieżących problemów pojawiających się w rodzinach zastępczych w toku pełnienia ich funkcji.

W latach 2022 – 2024 przeprowadzono **7** szkoleń dla prowadzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Poniższa tabela prezentuje formę i tematykę spotkań szkoleniowych w ostatnich trzech latach:

Szkolenia dla rodzinnych form pieczy zastępczej w l. 2022 - 2024			
lp.	Temat szkolenia oraz liczba godzin szkolenia	Forma szkolenia	Sposób finansowania
1.	Leczenie psychiatryczne – co warto wiedzieć	Wykład plus ćwiczenia	środki własne
2.	Poza domem – doświadczenie dziecka przebywającego w pieczy zastępczej	Prezentacja plus wykład	środki własne
3.	Świat oczami dziecka	prezentacja plus warsztaty	środki własne
4.	Trudne zachowania dziecka – rozwój umiejętności rodzicielskich	prezentacja plus warsztaty	środki unijne
5.	Znowelizowane prawo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	wykład	środki własne
6.	Pierwsze wsparcie w sytuacji kryzysu	prezentacja plus warsztaty	środki własne
7.	Praca z dzieckiem z zaburzonymi więziami	Prezentacja plus warsztaty	Środki własne

Tab.2 – szkolenia dla rodzin zastępczych w latach 2022 -2024

Większość szkoleń przeprowadza zazwyczaj psycholog zatrudniony w Centrum. Staramy się też jednak pozyskiwać trenerów i wykładowców z zewnątrz, dla pozyskania dodatkowej perspektywy, przy okazji omawiania

różnorodnych zagadnień. W okresie, którego dotyczy ewaluacja współpracowaliśmy w tym zakresie z 3 zewnętrznymi specjalistami.

6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego skierowanego do rodzinnych form pieczy zastępczej

Jednym z głównych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest wzmacnianie kompetencji wychowawczych wśród rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka.

Wychowankowie pieczy zastępczej, z racji posiadanego bagażu trudnych, często traumatycznych doświadczeń życiowych, przejawiają trudności z adaptacją w nowym środowisku: niechętnie przestrzegają dyscypliny oraz zasad panujących w rodzinie, często lekceważą obowiązki szkolne, brak im motywacji do nauki. Nierzadko mają problemy z regulacją emocji typu: nieadekwatna reaktywność, trudności w rozpoznawaniu emocji własnych i cudzych, szybkie przechodzenie od nadmiernego pobudzenia do nadmiernego wyciszenia i z powrotem, mechanizm dysocjacji. Dlatego jednym z głównych celów wspierania rodzin zastępczych jest podnoszenie ich kompetencji wychowawczych poprzez wsparcie psychologa, pedagoga, bieżącą pomoc koordynatora rodziny oraz organizację szkoleń.

Poradnictwo i terapię psychologiczną w Powiatowym Centrum prowadzi psycholog posiadający ponad 7-letnie doświadczenie w pracy z rodziną i dzieckiem. Psycholog współpracuje na co dzień z koordynatorem rodzinnej pieczy oraz specjalistą pracy socjalnej.

W latach ubiegłych spotkania z rodzinami i wychowankami, zależnie od zgłaszanych potrzeb, przyjmowały formę konsultacji, warsztatów, jak również mediacji oraz długofalowej terapii. Po każdym spotkaniu psycholog sporządził notatkę służbową, w której ogólnie nakreślał problematykę spotkania.

W latach 2022 - 2024 psycholog odbył łącznie **152** konsultacje z rodzinami zastępczymi i wychowankami, zarówno w siedzibie PCPR-u jak i otoczeniu.

Liczba konsultacji psychologicznych w latach 2022 - 2024	
Liczba konsultacji z wychowankami pieczy zastępczej	Liczba konsultacji z opiekunami zastępczymi
124	28

Tab. 3 – Liczba konsultacji psychologicznych w latach 2022 - 2024

Ponadto psycholog sporządził **21 ocen** rodzin zastępczych pod kątem analizy motywacji i predyspozycji do wykonywanej funkcji.

Obok poradnictwa psychologicznego świadczone jest również poradnictwo pedagogiczne i socjalne, realizowane odpowiednio przez pedagoga oraz specjalistę pracy socjalnej. Ta forma wsparcia świadczona jest najczęściej, przy okazji ocen sytuacji dziecka czy też spotkań z rodzinami.

Doatkowo opiekunowie zastępczy mogą korzystać z poradnictwa prawnego, świadczonego zarówno przez radcę prawnego zatrudnionego w PCPR, jak i w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej i obywatelskiej w powiecie brzezińskim.

7. Aktywizacja i integracja rodzin zastępczych: projekty, imprezy, pikniki rodzinne

Znaczna część działań podejmowanych przez pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ukierunkowana jest na integrowanie i aktywizowanie rodzin zastępczych. Najczęściej zamierzenie to realizowane jest w sposób naturalny, poprzez uczestnictwo rodzin w szkoleniach i grupach wsparcia. Pracownicy Centrum starają się również integrować opiekunów w mniej formalnych warunkach np. przez wspólne uczestnictwo w obchodach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego czy innych ważnych dla naszej jednostki jubileuszach.

W 2022 roku doskonałą okazją do wspólnej integracji był rodzinny piknik, który odbył się w miejscu zamieszkania prowadzących rodzinny dom dziecka, gdzie dzięki wsparciu finansowemu fundacji „Kierowcy Dzieciom” ufundowany został plac zabaw dla podopiecznych pieczy zastępczej.

8. Doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej w celu poprawy jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny

Aby właściwie realizować postulaty idei deinstytucjonalizmu, kadra Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pracująca w obszarze pieczy zastępczej ustawicznie się dokształca i doszkała. Pracownicy w latach ubiegłych uczestniczyli w licznych szkoleniach, warsztatach i konferencjach dotyczących m.in. takich zagadnień jak: praca ze sprawcą przemocy w rodzinie, praca z rodziną biologiczną, profilaktyka zachowań problemowych dzieci i młodzieży.

Przykładowe tematy obejmowały takie zagadnienia jak:

- *Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*
- *Zrozumieć autyzm*
- *Trauma i uzależnienie – choroby siostrzane*
- Praca ze sprawcą przemocy w rodzinie
- Praca z rodziną biologiczną. Powrót dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej
- Profilaktyka zachowań problemowych dzieci i młodzieży

Dodatkowo jeden z koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ukończył studia podyplomowe z zakresu pracy socjalnej, pracownik organizatora rodzinnej pieczy zastępczej odbył studia podyplomowe z zakresu psychologii dzieci i młodzieży, natomiast psycholog oraz drugi koordynator ukończyli

cykliczne kilkudniowe szkolenie "Praca ze sprawcą przemocy domowej metodą Duluth".

9. Rozwój placówek wsparcia dziennego

W latach ubiegłych nasza jednostka podejmowała starania zmierzające do utworzenia placówki wsparcia dziennego na terenie powiatu brzezińskiego. W celu realizacji tego zadania aplikowano o fundusze unijne na utworzenie świetlicy środowiskowej. Niestety, sytuacja pandemii stanęła na przeszkodzie, w sfinalizowaniu rozpoczętych projektów.

W międzyczasie zmiany uległy wytyczne oraz Priorytety w ramach pozyskiwania Funduszy Unijnych, w związku z czym na chwilę obecną nie udało się utworzyć placówki wsparcia dziennego.

II. CEL OGÓLNY: KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA NA RZECZ WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Diagnoza potrzeb i możliwości wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w kierunku optymalizacji udzielanego wsparcia

Specjaliści, pracujący na co dzień z wychowankami pieczy zastępczej diagnozują i odnotowują bieżące potrzeby małoletnich. Ich spostrzeżenia i uwagi stają się podstawą do planowania kolejnych form wsparcia, które stanowią dpwoiedzc na zgłaszane trudności. W ostatnich latach przeważająca liczba działań dotyczyła wyrównywania braków edukacyjnych oraz kompensacji potrzeb rozwojowych.

Kierunek ten będzie rozwijany również w latach kolejnych, poprzez rozpoczęte już wsparcie w ramach projektu Centrum Wsparcia Rodziny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach na zakończenie każdego roku sporządza sprawozdania z całorocznej działalności, zawierające m.in.

opis działań podejmowanych na rzecz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

W ramach dokumentu dokonywana jest ewaluacja dotychczas podejmowanych działań oraz projektowane są nowe kierunki i cele. Formułowanie celów oparte jest na diagnozie potrzeb społecznych w kontekście bieżącego stanu pieczy zastępczej. Opierając się na dostępnych danych ilościowych i jakościowych określone są główne zadania w obszarze wspierania rodziny i pieczy zastępczej, dostosowane do aktualnych potrzeb.

2. Współpraca międzyinstytucjonalna w kierunku powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub uregulowania sytuacji prawnej dziecka w kierunku przysposobienia

Pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej od momentu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej na bieżąco monitorują jego sytuację prawną, tak by móc w jak najlepszy sposób zabezpieczyć jego interesy.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy na bieżąco współpracowali z pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny przy tworzeniu **planu pomocy dziecku** oraz wymieniając informacje dotyczące sytuacji rodzinnej wychowanków pieczy zastępczej i badając możliwości powrotu dziecka do rodziny pochodzenia. Nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy zwoływany był Zespół ds. oceny sytuacji dziecka, podczas której dokonywana była ocena dalszej zasadności pobytu wychowanka w pieczy zastępczej. Na posiedzenia każdorazowo zapraszani są przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego w Łodzi, którzy na bieżąco monitorują sytuację prawną wychowanków.

W przypadku pozbawienia rodziców biologicznych władzy rodzicielskiej podczas posiedzeń zapadają rozstrzygnięcia, co do ewentualnego procesu przysposobienia.

W okresie sprawozdawczym zwołano łącznie **38** posiedzeń, w trakcie których sporządzono **150** ocen sytuacji dziecka.

Ponadto po upływie 18 miesięcy od momentu umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, pracownik Organizatora składa wniosek do Sądu o uregulowanie sytuacji prawnej wychowanka. Wniosek ten sporządzany jest na podstawie m.in. opinii właściwego OPS-u, który ocenia możliwości rodziców biologicznych w aspekcie odzyskania pełni władzy rodzicielskiej. Zależnie od dotychczasowego przebiegu pieczy oraz sytuacji rodziny pochodzenia sugerowane są różne rozwiązania: począwszy od pozostawienia dotychczasowego stanu prawnego aż do wnioskowania o pozbawienie rodziców praw rodzicielskich.

W latach 2022 – 2024 sporządzono **8** takich wniosków.

Pomoc w podtrzymywaniu więzi rodzicielskiej pomiędzy dzieckiem a rodziną biologiczną

Jednym z priorytetów w pracy z dzieckiem w pieczy zastępczej jest umożliwienie i podtrzymywanie kontaktu z rodziną pochodzenia. Praca z rodziną biologiczną odbywa się głównie na poziomie gminy, jednak pracownicy Centrum współpracują z asystentami rodzin oraz pracownikami socjalnymi działającymi w środowisku rodzin biologicznych, opracowując Po upływie 18 miesięcy pobytu dziecka w rodzinie, Powiatowe Centrum składa wniosek do sądu o uregulowanie jego sytuacji.

W przypadku, gdy wychowanek posiada uregulowany status prawny, pracownicy Centrum kierują do Ośrodka Adopcyjnego zgłoszenie, zawierające wszelkie informacje o dziecku (Karta Dziecka). W latach 2022 – 2024 przekazano **14** Kart Dziecka, z czego **6** zawierało zgodę na kwalifikację małoletniego do przysposobienia.

3. Aktywizacja i integracja społeczna wychowanków

W latach ubiegłych podejmowano szereg działań na rzecz aktywizacji i integracji społecznej wychowanków pieczy zastępczej.

Największe przedsięwzięcie stanowiła realizacja projektu **„Po pierwsze: zadbajmy o emocje”**, finansowanego ze środków budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego, (edycja konkursu: SAMORZĄD PRZYJAZDY RODZINIE 2022”).

Głównym celem projektu była poprawa psychospołecznego funkcjonowania wychowanków pieczy zastępczej. W odróżnieniu od realizowanego na co dzień wsparcia, w ramach Zadania wykorzystano niecodzienne metody pracy z dzieckiem, oparte na nowatorskich sposobach pobudzania i kompensowania różnorodnych deficytów, takie jak techniki medytacji, joga, mindfulness czy bajkoterapia.

Ponadto w 2022 roku pracownicy Centrum nawiązali kontakt ze Stowarzyszeniem Rozwoju Powiatu Brzezińskiego, które było realizatorem projektu „Wyrównywania różnic edukacyjnych uczniów szkół ponadpodstawowych i średnich w powiecie brzezińskim”. W wyniku podjętej współpracy udało się zaangażować **6 wychowanków pieczy do udziału w projekcie**. W ramach działań wychowankowie zostali objęci wsparciem w postaci korepetycji oraz Treningu Umiejętności Społecznych.

Druga połowa roku ubiegłego to również czas inauguracji kolejnego projektu pn. Centrum Wsparcia Rodziny, tym razem dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach projektu odbyło się szereg działań aktywizujących wychowanków pieczy, poprzez m.in. udział w warsztatach aktywnej twórczości oraz warsztatach przedsiębiorczości.

Dodatkowo rokrocznie, przy okazji Świąt, ferii zimowych czy wakacji organizowane są tematyczne warsztaty, dyżury wakacyjne oraz różnorodne konkursy.

Najbardziej popularne inicjatywy to:

- Mikołajkowe warsztaty ozdabiania pierniczków
- Warsztaty plastyczne z akwarelą pod kierunkiem lokalnej malarki
- Konkurs plastyczny „Zielono mi”
- Ferie z pomysłem
- Warsztaty wielkanocne
- Konkurs na dekorowanie bombki choinkowej

Warto również wspomnieć, że w roku ubiegłym, w ramach *Wojewódzkich Obchodów Dnia Rodziny 2024* zorganizowanych przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, **7** wychowanków pieczy wzięło udział w konkursie plastycznym „Bajkowe Łódzkie”. Troje z nich zostało lauratami konkursu.

4. Rozwój specjalistycznego wsparcia

Każdy wychowanek pieczy zastępczej ma możliwość skorzystania w Centrum ze wsparcia psychologa i pedagoga. Najczęściej spotkania te przyjmują charakter indywidualnych konsultacji. Czasem jest to również terapia poprzez zabawę lub, w przypadku pedagoga, zajęcia kompensacyjne. Pracownik organizatora oraz koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej organizują również szereg zajęć animacyjnych, zależnie od potrzeb.

Uzupełnieniem dla regularnego wsparcia świadczonego przez psychologa i pedagoga z Centrum jest poradnictwo indywidualne w Punkcie Poradnictwa Specjalistycznego, funkcjonującego w ramach projektu Centrum Wsparcia Rodziny, współfinansowanego ze środków unijnych.

W latach ubiegłych, przy okazji realizacji różnorodnych projektów, staraliśmy się wzbogacić wsparcie dla wychowanków poprzez angażowanie dodatkowych specjalistów: psychoterapeuty, seksuologa, arteterapeuty.

W 2023 roku udało się zrealizować dla małoletnich wyjazdową formę warsztatów socjoterapeutycznych w postaci 7 – dniowego wypoczynku w Szczyrku. Wychowankowie brali również udział w warsztatach teatralnych oraz warsztatach uważności.

III. CEL OGÓLNY: USPRAWNIENIE SYSTEMU USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Wsparcie finansowe i rzeczowe wychowanków

Wychowankowie, którzy kontynuują naukę w szkole, którą rozpoczęli przed osiągnięciem pełnoletniości mogą pozostać w dotychczasowej formie pieczy zastępczej do czasu ukończenia szkoły. Następnie, jeśli nadal kontynuują naukę otrzymują comiesięczną pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki zaś po ukończeniu edukacji, nie później jednak niż po ukończeniu 25 lat, pomoc na usamodzielnienie.

Kwota pomocy z tytułu kontynuowania nauki dla wychowanków, którzy osiągnęli pełnoletniość wynosi od 1 czerwca 2024 roku – **759 zł**.

W latach 2022 – 2024 ze świadczenia na kontynuowanie nauki korzystała następująca liczba wychowanków:

- **2022 rok: 8 osób**
- **2023 roku: 10 osób**
- **2024 rok: 9 osób**

Jak wynika z zaprezentowanych poniżej danych, od roku 2018 maleje liczba wychowanków pieczy zastępczej, którzy kontynuują naukę. Szczególny spadek widoczny jest w przypadku wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych. Tutaj od 2022 roku żadna pełnoletnia osoba nie kontynuowała nauki. Tendencja ta wynika z faktu, iż podopieczni pieczy instytucjonalnej wchodzi w dorosły świat z trudniejszej pozycji,

w porównaniu z ich kolegami z pieczy rodzinnej. Brak w ich przypadku indywidualnej opieki i troski skutkuje koniecznością szybszego usamodzielnienia się i znalezienia źródła utrzymania, kosztem porzucenia kształcenia.

Rys. 2 – Liczba wychowanków pieczy zastępczej kontynuujących naukę w l. 2016 - 2024

Większość wychowanków, którzy osiągnęli pełnoletniość wybiera pozostanie w rodzinie zastępczej do czasu ukończenia nauki, gdyż jest to dla nich korzystniejsze finansowo. Tylko w nielicznych przypadkach, w sytuacjach chęci usamodzielnienia i osiągnięcia samowystarczalności ekonomicznej wychowankowie decydują się opuścić rodzinę zastępczą w wieku 18 lat.

W latach 2022 - 2024 roku **5** wychowanków pieczy zastępczej ukończyło 18 lat. Troje z nich opuściło dotychczasowe rodziny, natomiast dwie pozostały w dotychczasowej pieczy zastępczej, na zasadach art. 37 ust. 2 ustawy.

Uczący się wychowanek, który pozostaje w dotychczasowej rodzinie zastępczej otrzymuje nadal pomoc z tytułu pokrycia kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, w dotychczasowej wysokości.

Natomiast osoby pełnoletnie, które decydują się usamodzielnąć mogą liczyć na jednorazową pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie zależy od typu pieczy zastępczej, w której przebywał wychowanek oraz od długości pobytu w pieczy. Maksymalna kwota w/w pomocy wynosi **9 991 zł** i przysługuje wychowankom opuszczającym rodzinę zastępczą niezawodową, w której pobyt trwał powyżej 3 lat. Prawie o połowę niższa kwota przysługuje wychowankom rodziny zastępczej spokrewnionej (4998 zł). Natomiast kwota pomocy na zagospodarowanie jest stała niezależnie od typu rodziny i wynosi **2 272 zł**.

W latach 2022 – 2024 wypłacono łącznie **9** świadczeń z tytułu pomocy na usamodzielnienie:

- **2022 rok: 2 świadczenia na łączną kwotę 17 936 zł**
- **2023 rok: 2 świadczenia na łączną kwotę 11 569 zł**
- **2024 rok: 5 świadczeń na łączną kwotę 33 666 zł.**

Wypłata pomocy na usamodzielnienie następuje najczęściej na zakończenie procesu usamodzielnienia i jest przeznaczana na polepszenie warunków mieszkaniowych oraz na podniesienie kwalifikacji zawodowych wychowanka (zakup komputera, opłata za kursy).

W wyjątkowych przypadkach, mając na względzie dobro wychowanków i biorąc pod uwagę ich sytuację życiową, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana jeszcze w czasie kontynuowania nauki.

Pomoc na zagospodarowanie to wsparcie rzeczowe, którego przeznaczenie dotyczy głównie poprawy warunków mieszkaniowych i obejmuje m.in. zakup sprzętu gospodarstwa domowego czy mebli.

W ciągu poprzednich trzech lat wypłacono łącznie **8** świadczeń na łączną kwotę **16 038 zł**.

Pomoc na zagospodarowanie wypłacana dla wychowanków pieczy zastępczej w l. 2022 - 2024			
	2022 rok	2023 rok	2024 rok
Liczba świadczeń	3	3	2
Kwota świadczeń	5 867 zł	5 860 zł	4 311 zł

Tab. 4 – Pomoc na zagospodarowanie wypłacana dla wychowanków pieczy zastępczej w l. 2022 - 2024

2. Edukacja i aktywizacja społeczna usamodzielnianych wychowanków m.in. przez udział w projektach unijnych

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej to najtrudniejsza grupa do działań aktywizacyjnych, ze względu na niską dyspozycyjność oraz niską motywację do udziału w dodatkowych formach wsparcia. Jednak co roku staramy się zaangażować kilkoro wychowanków do udziału w spotkaniach informacyjnych czy też warsztatach.

W roku ubiegłym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach z racji rozpoczęcia realizacji projektu pn. **Centrum Wsparcia Rodzin** współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego udało się zaangażować **5** wychowanków pieczy zastępczej do udziału. W ramach projektu wychowankowie mogą skorzystać z następującego wsparcia:

- warsztaty przedsiębiorczości;
- kurs prawa jazdy kat. C;
- poradnictwo specjalistyczne;
- warsztaty kompetencji społecznych.

3. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznych

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej objęci są Indywidualnym programem usamodzielnienia, opracowanym przez

wychowanka, przy współudziale opiekuna usamodzielnienia. Jest to ważny dokument, który określa istotne dla przyszłości wychowanka aspekty. Program pozwala na zaplanowanie drogi życiowej usamodzielnianego wychowanka, w tym planu kontynuowania nauki, zawiera również zobowiązanie wychowanka do realizacji poszczególnych etapów programu. Indywidualny plan usamodzielnienia zatwierdzony przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie, staje się podstawą do przyznania świadczeń związanych z procesem usamodzielnienia.

W latach 2022 – 2024 usamodzielnieni wychowankowie otrzymywali wsparcie ze strony pracowników PCPR w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, głównie w postaci pomocy przy sporządzaniu pism oraz pośredniczeniu w rozmowach z odpowiednimi instytucjami. Zdarzało się również, że pracownik PCPR pełnił funkcję opiekuna usamodzielnienia.

II. CEL OGÓLNY: SKUTECZNA WSPÓŁPRACA WSZYSTKICH UCZESTNIKÓW SYSTEMU WSPARCIA DZIECKA I RODZINY

1. Opracowanie bazy danych o instytucjach i organizacjach działających w obszarze wsparcia dziecka i rodziny

Powiatowe Centrum, sporządzając rokrocznie sprawozdania z realizacji działań dokonuje charakterystyki zasobów z zakresu pomocy społecznej dostępnych na terenie powiatu brzezińskiego. Na podstawie zbieranych i aktualizowanych danych dotyczących instytucji i organizacji funkcjonujących w środowisku lokalnym, sporządzana jest broszurka zawierająca w/w dane.

Dodatkowo odrębne opracowanie przygotowywane jest dla nowych rodzin zastępczych, które mają możliwość zapoznać się z dostępnymi na terenie

powiatu placówkami oświatowymi, poradniami oraz innymi instytucjami mogącymi służyć pomocą.

2. Prowadzenie konsultacji, wymiana informacji i doświadczeń z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka

1) Współpraca z OPS-ami

Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej rozpoczyna się już w momencie umieszczenia wychowanka w pieczy zastępczej, na etapie gromadzenia dokumentacji dotyczącej dotychczasowego funkcjonowania rodziny biologicznej dziecka. Sformułowany przez gminę plan pomocy rodziny staje się podstawą do sformułowania dalszych wytycznych do pracy z dzieckiem. We współpracy z asystentami rodziny lub pracownikami socjalnymi koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej formułują **plan pomocy dziecku**, który zawiera diagnozę aktualnej sytuacji oraz cele i zadania do dalszej pracy z rodziną.

W latach 2022 – 2024 sporządzonych zostało **25** planów pomocy dziecku. Okazją do wymiany informacji na temat dzieci z pieczy zastępczej są spotkania w ramach oceny sytuacji dziecka. Kuratorzy oraz asystenci rodziny są również zapraszani na zebrania Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacjach, gdy ich obecność jest związana z omawianą sprawą.

Koordynatorzy współpracują z asystentem i pracownikiem socjalnym na zasadzie konsultacji przy okazji m.in urlopowań dzieci, postępowania alimentacyjnego, postępowania w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka czy oceny rodziny zastępczej.

Nową formą współpracy zawiązaną w ubiegłym roku było powołanie **grupy wsparcia** dla pracowników socjalnych z terenu powiatu. W latach 2022 – 2024 roku odbyło się sześć spotkań, podczas których pracownicy służb społecznych dzielili się swoim doświadczeniami.

2) Współpraca z instytucjami oświatowymi (szkoły, przedszkola)

Współpraca z instytucjami oświatowymi jest bardzo ważnym elementem w procesie pracy z rodzinami zastępczymi, gdyż pozwala na bieżąco monitorować postępy szkolne wychowanków. Funkcjonowanie w placówkach szkolnych jest często obszarem występowania wielu problemów wychowawczych i społecznych, dlatego tak ważna jest wiedza z tego zakresu. Wszelkie spotkania z przedstawicielami oświaty odnotowywane są w kartach konsultacji, kartach czynności oraz notatkach służbowych. Pedagodzy szkolni często opiniują wychowanków na potrzeby uzyskania zaświadczeń o dostosowanych do potrzeb formach nauki.

Koordynatorzy współpracują również z MOS i MOW w zakresie umieszczania małoletnich, dostarczania niezbędnych informacji i dokumentacji. W latach ubiegłych troje wychowanków pieczy zastępczej przebywało w tego typu ośrodkach. Koordynatorzy na bieżąco monitorowali pobyt wychowanków oraz ich postępy edukacyjne i w sferze zachowań społecznych.

Pracownicy Centrum konsultowali się z wychowawcami oraz pedagogami placówek oświatowych w zakresie sytuacji szkolnej wychowanków, podejmowania wspólnych działań ukierunkowanych na poprawę zachowania oraz ocen podopiecznych, omawiali proces adaptacji w placówce, trudności emocjonalne, wspólnie poszukiwali odpowiedniej ścieżki wsparcia.

3) Współpraca z sądem

Współpraca z sądem to stały element pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Polega ona nie tylko na wymianie informacji ale i uczestnictwie kuratorów sądowych w posiedzeniach organizowanych przez PCPR: ocenach sytuacji dziecka.

Raz na kwartał, lub też częściej, zależnie od bieżących zmian w ruchu rodzin zastępczych, do sądu przekazywany jest aktualny rejestr zastępczych rodzin zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych oraz rodzinnych domów

dziecka funkcjonujących na terenie powiatu, zawierający dane osobowe, aktualne adresy, informacje o zatrudnieniu oraz ukończonych szkoleniach. Dodatkowo sąd informowany jest na bieżąco o sytuacji opiekuńczo – rodzinnej wychowanków, zarówno w formie pisemnej (sprawozdania) jak i ustnej (spotkania z kuratorami). PCPR wnioskuję do sądu w takich sprawach jak ograniczenie władzy rodzicielskiej, powrót dziecka do rodziny biologicznej, zmiana rodziny zastępczej oraz opiniuje możliwość i częstotliwość kontaktów dziecka z rodzinami biologicznymi.

Poniższa tabela przedstawia liczbę i rodzaj przekazanych w latach 2022 – 2024 roku pism do sądu:

LP.	PISMA SKIEROWANE DO SĄDU W L. 2022 - 2024 ROKU	LICZBA
1.	Opinie na temat zasadności pobytu dziecka w pieczy zastępczej	242
2.	Sprawozdania dotyczące całokształtu sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny dziecka	230
3.	Rejestry rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu brzezińskiego	12
4.	Wnioski o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka	8
5.	Inne wnioski i pisma dot. spraw opiekuńczo - wychowawczych	41
6.	Opinie dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	7

Tab.5 – Pisma skierowane do sądu w l. 2022 - 2024 roku

Koordynatorzy współpracowali również z Sądem w zakresie ustalania urlopowań małoletnich do rodzin biologicznych.

4) Współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną

Powiatowe Centrum ściśle współpracuje z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, głównie poprzez korzystanie z opiniowania w sprawach wychowanków pieczy zastępczej. Wielu wychowanków pieczy ze względu na deficyty rozwojowe i poznawcze ma trudności z realizacją obowiązku szkolnego w ogólnie przyjętym systemie nauczania.

5) Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym

Powiatowe Centrum stale współpracuje z Ośrodkiem Adopcyjnym, monitorując sytuacje osób zgłoszonych do adopcji oraz aktualizując dokumentację dziecka z uregulowaną sytuacją prawną.

Przedstawiciele Ośrodka zawsze uczestniczą w posiedzeniach Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka.

W latach 2022 - 2024 koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przesłali do Archidiecezjalnego Ośrodka Adopcyjnego w Łodzi łącznie **14 zgłoszeń** dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, w tym **6 z kwalifikacją** do przysposobienia. W przypadku pozostałych wychowanków, ze względu na więź z dotychczasowymi opiekunami, uznano brak zasadności kwalifikowania do adopcji.

Dla każdego wychowanka wypełniona została Karta Dziecka, opisująca jego sytuację rodzinną, zdrowotną oraz psychospołeczną.

6) Współpraca z KPP w Brzezinach

Współpraca z Komendą Powiatową Policji w Brzezinach polega głównie na wymianie informacji dotyczących wychowanków zagrożonych demoralizacją, działań prewencyjnych, zagrożeń dotyczących małoletnich. W roku ubiegłym, Powiatowe Centrum pozostawało w kontakcie z funkcjonariuszami policji, w związku z podejmowanymi przez niektórych wychowanków zachowaniami ryzykownymi.

7) Współpraca z placówkami opieki zdrowotnej

Realizując niniejsze zadanie, motywowano rodziny zastępcze do przeprowadzania zleconych badań i konsultacji u lekarzy specjalistów

(np. endokrynologa, kardiologa, alergologa, laryngologa, okulisty, ginekologa, internisty).

W przypadku wychowanków objętych leczeniem psychiatrycznym występowano do odpowiedniej placówki z prośbą o informację na temat przebiegu leczenia oraz stopniu zaangażowania rodziców biologicznych w leczenie.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy współpracują również na bieżąco z Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności, udzielając rodzinom koniecznych informacji dotyczących ustalenia niepełnosprawności.

II. POWIAT BRZEZIŃSKI: DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnoza problemów społecznych w powiecie brzezińskim wymaga analizy różnych aspektów życia społecznego, gospodarczego i demograficznego w odniesieniu do polityki społecznej regionu. Poniżej przedstawiona zostanie ogólna charakterystyka powiatu, z uwzględnieniem najważniejszych parametrów mających wpływ na jakość życia mieszkańców.

1. DEMOGRAFICZNY POTRET POWIATU BRZEZIŃSKIEGO

Powiat brzeziński leży w centralnej Polsce we wschodniej części województwa łódzkiego, w odległości 15 km od centrum miasta Łodzi. Zajmuje obszar **358,5 km²**, liczy ok. **32 tys. mieszkańców**. Obszar powiatu ma bardzo dogodne położenie między aglomeracją łódzką a warszawską (100 km) w ciągu dróg komunikacyjnych Łódź - Rawa Maz. - Warszawa, Stryków - Brzeziny - Koluszki - Tomaszów Mazowiecki. W odległości 6 km od miasta Brzeziny znajduje się stacja kolejowa w Koluszkach, leżąca w węźle kolejowym na trasie Warszawa - Łódź. (źródło: (www.powiat-brzeziny.eu)). Powiat tworzą 4 gminy wiejskie.

MAPA POWIATU BRZEZIŃSKIEGO

Rys.3: Mapa powiatu brzezińskiego z podziałem na gminy (źródło: WWW.powiat-brzeziny.eu)

Powiat brzeziński liczy 30 189 mieszkańców, z czego 51,7% stanowią kobiety, a 48,3% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,4 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Powiat brzeziński ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -186.

Pod względem biologicznym na terenie powiatu przeważają mężczyźni w wieku 15 – 64 lata, a tuż z nimi kobiety w analogicznej grupie wiekowej. Dwie najmniej liczne grupy to kobiety w wieku 0-14 lat oraz mężczyźni w wieku powyżej 65 lat,

źródło: https://www.polskawliczbach.pl/powiat_brzezinski

Biologiczne grupy wieku w powiecie brzezińskim w 2024 roku	
<i>(źródło GUS, 31.12.2023)</i>	
Ludność w wieku 0 – 14 lat	
Kobiety 14,4 %	Mężczyźni 15,9 %
Ludność w wieku 15 – 64 lat	
Kobiety 62,6 %	Mężczyźni 68,4 %
Ludność w wieku 65 lat i więcej	
Kobiety 23%	Mężczyźni 15,7 %

Tab. 6 – Biologiczne grupy wieku w powiecie brzezińskim w 2024 roku

2. ZATRUDNIENIE I SYTUACJA GOSPODARCZA

Sytuacja na rynku pracy w danym regionie jest elementem mającym istotny wpływ na jakość i poziom życia mieszkańców.

Z danych statystycznych wynika, że w powiecie brzezińskim na 1000 mieszkańców pracuje 147osób. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 54,8%

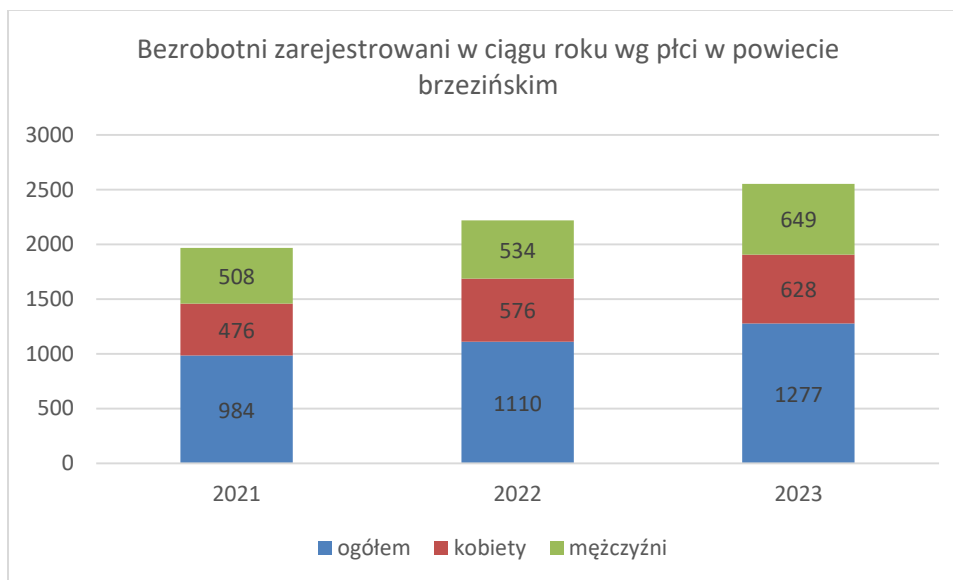
wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 45,2% mężczyźni. W 2024 roku zarejestrowana stopa bezrobocia wynosiła 7,0 %. Jest to wskaźnik wyższy od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa łódzkiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. (źródło: GUS – Rynek pracy w pigułce)

Nazwa powiatu	Bezrobotni w tysiącach	Stopa bezrobocia
Woj. ŁÓDZKIE	52,5	5,3
bełchatowski	2,1	4,5
kutnowski	2,8	7,7
łaski	1,2	7,8
łęczycki	0,9	5,1
łowicki	1,2	4,5
łódzki wschodni	1,6	5,4
opoczyński	1,9	8,3
pabianicki	2,6	5,7
pajęczański	1,2	7,7
piotrkowski	1,7	6,3
poddębicki	1,1	6,7
radomszczański	2,0	4,9
rawski	0,6	3,0
sieradzki	2,2	5,0
skierniewicki	0,4	3,8
tomaszowski	3,3	7,7
wieluński	1,6	5,6
wieruszowski	0,8	4,7
zduńskowolski	1,7	7,0
zgierski	3,4	5,4
brzeziński	0,7	7,0
m. Łódź	15,0	4,4
m. Piotrków Trybunalski	1,7	5,5
m. Skierniewice	0,8	4,3

Tab.7 – stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach – stan na 30.11.2024 r. (źródło: GUS)

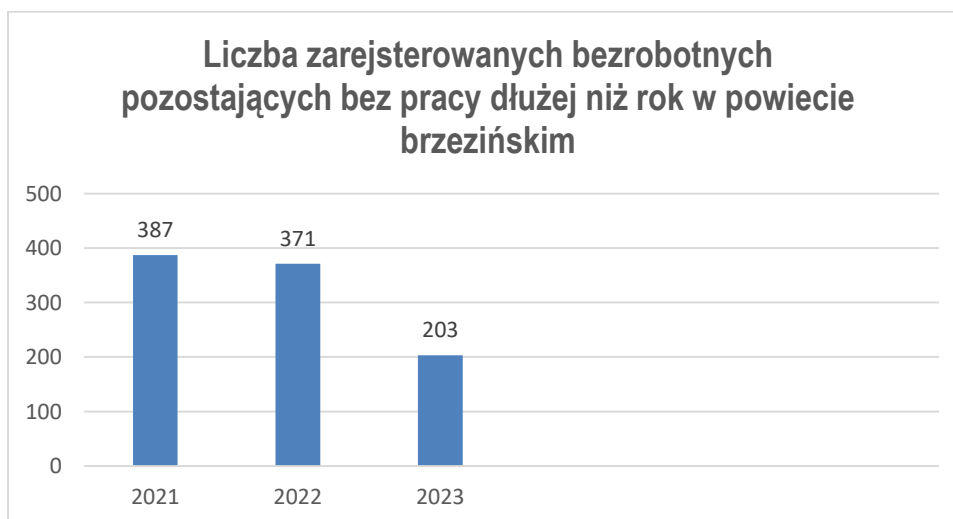
Zjawisko wzrostu stopy bezrobocia potwierdzają lokalne dane z ostatnich trzech lat, dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych. Można

tutaj dostrzec stały wzrost wartości, zarówno liczony ogółem, jak i w podziale na płeć.

Rys. 4 – Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w ciągu roku wg płci w powiecie brzezińskim (źródło: GUS)

Znacznie korzystniej prezentują się dane, przedstawiające osoby bezrobotne pozostające bez pracy dłużej niż rok.

Rys. 5 – Liczba zarejestrowanych bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok w powiecie brzezińskim (źródło: GUS)

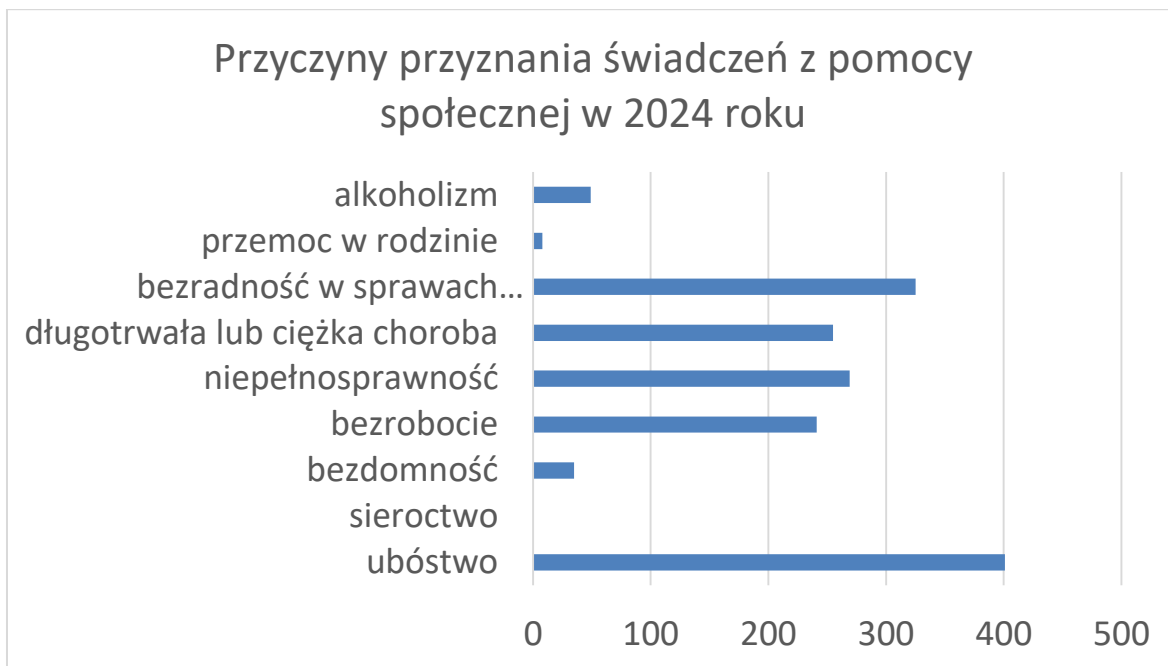
Jak wynika z powyższych danych od roku 2021 sukcesywnie maleje liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych, które pozostają bez pracy dłużej niż rok. Jest to bardzo pozytywny trend, świadczący prawdopodobnie o skuteczności działań aktywizacyjnych na poziomie lokalnego urzędu pracy.

Aktywni zawodowo mieszkańcy powiatu w większości wyjeżdżają do pracy do innych gmin, głównie ze względu na fakt, iż na naszym terenie brakuje większych przedsiębiorstw czy zakładów. Jeśli chodzi o sektor zatrudnienia, to domiunującą grupą są osoby pracujące w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), kolejno w przemyśle i budownictwie, w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)

3. POLITYKA SPOŁECZNA I WSPARCIE

Z perspektywy opracowania niniejszego dokumentu najbardziej znaczące dla obszaru pieczy zastępczej są procesy i uwarunkowania występujące w sektorze pomocy społecznej na terenie powiatu.

Analizując zeszłoroczne dane dotyczące głównych powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, otrzymujemy jednocześnie mapę najważniejszych problemów społecznych regionu.

Rys. 6 – Przyczyny przyznania świadczeń z pomocy społecznej w powiecie brzezińskim w 2024 roku

Jak wynika z powyższych danych problem ubóstwa jest główną przyczyną korzystania ze wsparcia w obszarze pomocy społecznej.

W województwie łódzkim w roku 2023 przeciętny roczny dochód netto na osobę wynosił 32 723 zł, co plasuje nasz region na 6 miejscu w Polsce pod względem wysokości osiąganego dochodu.

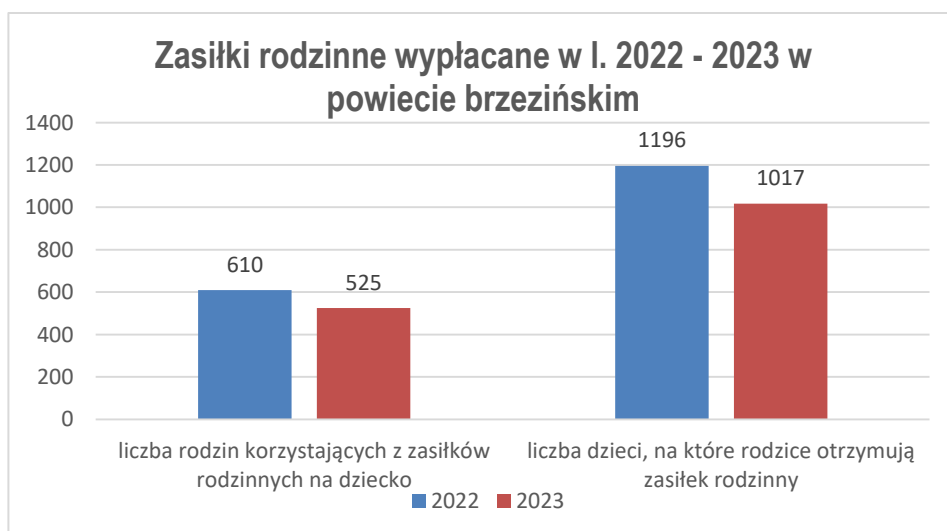
województwo	Przeciętny roczny dochód netto na 1 osobę w gosp. domowym
Dolnośląskie	37 394
Kujawsko - pomorskie	30 512
Lubelskie	29 275
Lubuskie	31 727
łódzkie	32 723
Małopolskie	33 880
Mazowieckie	29 464
Opolskie	31 940

podkarpackie	29 028
Podlaskie	27 667
Pomorskie	33 503
śląskie	35 404
Świętokrzyskie	27 444
Warmińsko - mazurskie	28 804
Wielkopolskie	32 004
zachodniopomorskie	35 051

Tab. 8 – Przeciętny roczny dochód netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2023 roku (źródło GUS)

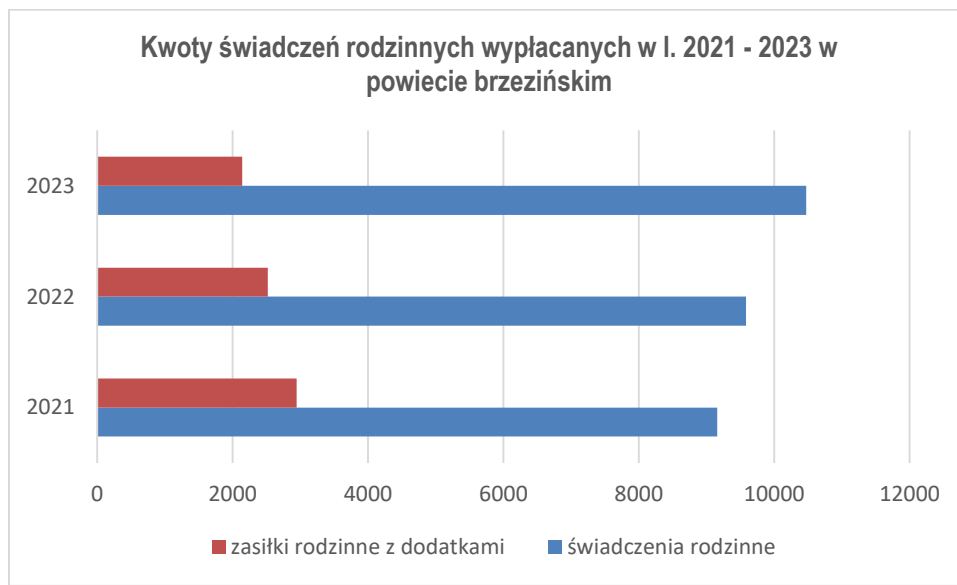
Problem ubóstwa przekłada się na intensywniejsze korzystanie z systemu wsparcia pomocy społecznej. W centrum naszego zainteresowania jest przede wszystkim rodzina jako beneficjent pomocy społecznej.

Jak wynika z poniżej zaprezentowanych danych dotyczących liczby zasiłków rodzinnych wypłacanych w latach 2022 – 2023, zmalała liczba rodzin, będących beneficjentami świadczenia. Może to świadczyć o poprawie warunków bytowych rodzin, ale też może wynikać z faktu ogólnego zmniejszenia liczby dzieci w populacji mieszkańców powiatu.

Rys. 7 – zasiłki rodzinne wypłacane w I. 2022 - 2023

Mimo malejącej liczby świadczeniobiorców, ogólna kwota wypłacanych świadczeń rodzinnych zwiększa się roku na rok. Jest to jednak prawdopodobnie związane z waloryzacją poszczególnych form finansowego wsparcia.

Rys. 8– Kwoty świadczeń rodzinnych wypłacanych w l. 2021 - 2023 w powiecie brzezińskim (źródło: GUS)

Kolejne dane wartę przeanalizowania dotyczą liczby beneficjentów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ten parametr jest szczególnie istotny w aspekcie planowania przyszłych potrzeb w obszarze zabezpieczenia miejsc w pieczy zastępczej.

Świadczenia społeczne dla rodzin w powiecie brzezińskim			
	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba rodzin, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc z tytułu bezradności opiekuńczo - wychowawczej	319	272	325

Tab. 9 – liczba rodzin, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc z tytułu bezradności opiekuńczo – wychowawczej w l. 2021- 2023 (źródło: GUS)

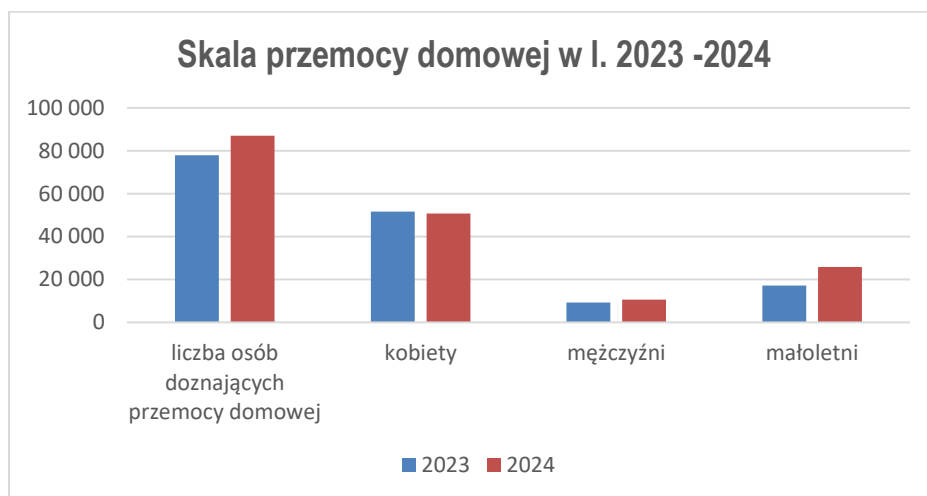
Jak wynika z powyższej tabeli, w tym obszarze również trudno wskazać na jednoznaczną tendencję. Liczba rodzin zmagających się z problemem bezradności opiekuńczo – wychowawczej podlega licznym wahaniom. Jednak różnice między rocznymi wartościami nie są tak duże, by móc pokusić się o szukanie jednej przyczyny zjawiska.

Problem przemocy i uzależnień w rodzinie

Na rozpad rodziny składa się wiele czynników, z których dominującym jest zazwyczaj problem alkoholowy oraz występowanie przemocy fizycznej i psychicznej.

Problem przemocy oraz uzależnień w rodzinie dotyka duży odsetek rodzin, stanowiąc jedną z głównych przyczyn objęcia rodziny wsparciem społecznym. Na początek warto przeanalizować dane ogólnokrajowe związane z liczebnością zjawiska przemocy domowej.

Jak wynika z dokumentu *Sprawozdanie z podjętych przez policję działań wobec przemocy domowej dotyczące procedury „Niebieskie Karty Komendy głównej policji w roku 2023* sporządzono 62 170 formularzy „Niebieskie Karty”, podczas gdy rok później - 59 174. Dostrzec można więc wyraźną tendencję malejącą. Niestety ten sam dokument wskazuje, że liczba osób doznających przemocy domowej w ostatnich dwóch latach wzrosła.

Rys. 9 – Skala przemocy domowej w l. 2023 – 2024 (źródło: GUS)

W ostatnich dwóch latach zmieniła się również struktura osób doznających przemocy domowej: zmniejszyła się nieco liczba kobiet, natomiast znacząco zwiększyła liczba małoletnich. Jest to bardzo smutne i niepokojące zjawisko, które trzeba mieć na uwadze w kontekście planowania rozwoju pieczy zastępczej.

W obszarze osób stosujących przemoc domową od lat niewiele się zmienia: nadal dominującymi liczebnie sprawcami są mężczyźni. W roku 2023 było ich 55 225, podczas gdy liczba kobiet stosujących przemoc domową była prawie ośmiokrotnie niższa i wynosiła 7 595. Dysproporcja ta nieznacznie zmniejszyła się w 2024 roku, przybierając następujące wartości: liczba mężczyzn stosujących przemoc – 52 411, liczba kobiet stosujących przemoc – 8 124.

Przyjrzyjmy się teraz naszym lokalnym statystykom, dotyczącym liczby rodzin z powiatu brzezińskiego, które w ostatnich 3 latach korzystały z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie.

Liczba rodzin, którym decyzją przyznano pomoc z powodu przemocy w rodzinie oraz alkoholizmu w powiecie brzezińskim			
Przyczyna udzielonej pomocy	2021	2022	2023
Przemoc w rodzinie	5	6	8
alkoholizm	66	58	49

Tab.10 – Liczba rodzin, którym decyzją przyznano pomoc z powodu przemocy w rodzinie oraz alkoholizmu w powiecie brzezińskim

Jak wynika z powyższych danych na naszym terenie rokroczna liczba rodzin korzystająca ze wsparcia z tytułu przemocy domowej nie jest bardzo duża. Z praktyki jednak wiadomo, że w rodzinach dotkniętych problemem przemocy występuje zazwyczaj szereg innych negatywnych zjawisk, typu

alkoholizm, ubóstwo, bezradność opiekuńczo – wychowawcza, co powoduje, że rodziny te wykazywane są szerszych statystykach.

Jeśli chodzi o statystyki Niebieskich Kart sporządzanych przez funkcjonariuszy lokalnej policji, to w 2022 roku ze względu na występowanie przemocy domowej sporządzono 27 Niebieskich Kart.

Problem alkoholowy

Ze zjawiskiem przemocy domowej powiązany jest ściśle problem alkoholowy. Warto w tym miejscu wrócić do danych Głównej Komendy Policji, które dotyczą m.in. skali przemocy domowej stosowanej pod wpływem alkoholu.

Problem alkoholowy w korelacji z przemocą domową		
	2023 rok	2024 rok
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu	30 261	25 704
w tym kobiety	2 171	1 992

Tab. 11 – Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu

Porównując dotychczasowe dane nietrudno dostrzec wyraźną korelację pomiędzy problemem alkoholowym a przemocą domową.

Alkohol to zresztą od lat główna przyczyna rozpadu rodziny. Wprawdzie, jak wynika z poniższych danych, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm jest z roku na rok coraz mniejsza, to jednak nadal problem alkoholowy stanowi główne źródło, dając początek takim zjawiskom jak przemoc domowa, zubożenie, niewydolność opiekuńczo – wychowawcza. Dodatkowa w ostatnich kilkunastu latach do

problemu alkoholu dołączyło uzależnienie od środków psychoaktywnych, które również zbiera swoje żniwo w obrębie rodziny.

3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE I LUDZKIE W ASPEKCIE POMOCY DZIECKU I RODZINIE W POWIECIE BRZEZIŃSKIM

Na terenie powiatu brzezińskiego funkcjonuje wiele instytucji i organizacji, których działalność obejmuje wspieranie dziecka i rodziny. Powiatowe Centrum na co dzień współpracuje z wieloma z nich, wymieniając informacje oraz uzupełniając nawzajem swoje działania.

Nazwa instytucji, placówki, organizacji pozarządowej	Aspekty działalności skierowane na pracę z rodziną i dzieckiem
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach	Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej
Ośrodki Pomocy Społecznej (gminne i miejski)	Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej i wspierania – wspieranie rodziny w środowisku
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne
Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich	Postępowanie sądowe w sprawach rodziny i nieletnich
Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Naszym Dzieciom”.	Zabezpieczanie potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej

Koło Brzezińskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta	Pomoc osobom bezdomnym i ubogim
Stowarzyszenie Abstynenckiego Klubu Wzajemnej Pomocy „Viola”	Pomoc osobom dotkniętym problemem uzależnienia od alkoholu
Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Brzezinach	Usługi opiekuńcze, dofinansowanie do wypoczynku i obiadów dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej, wsparcie rzeczowe
Stowarzyszenie Mieszkańców Ziemi Brzezińskiej	Wsparcie i pomoc rzeczowa dla rodzin w trudnej sytuacji życiowej
Świetlica Środowiskowo – Tereapeutyczna “Świetlik”	Wsparcie edukacyjne i społeczne dla dzieci z rodzin w trudnej sytuacji życiowej
Środowiskowy Dom Samopomocy	Wsparcie środowiskowe osób samotnych, w podeszłym wieku, z niepełnosprawnościami
Brzezińskie Centrum Usług Społecznych	Wsparcie funkcjonowania osób niesamodzielnych z ternu powiatu

Tab.12 – zasoby instytucjonalne i ludzkie w aspekcie pomocy dziecku i rodzinie

III. KONDYCJA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO NA TERENIE POWIATU BRZEZIŃSKIEGO

1. PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE BRZEZIŃSKIM JAKO ELEMENT SZERSZEGO SYSTEMU - KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Badacze, analizując stan pieczy zastępczej w ostatnich latach wskazują na wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, co wiąże z wzrostem wyczulenia społeczeństwa na krzywdę dzieci. Dostrzegają także negatywne zjawisko związane ze zmianą charakteru pieczy z krótkoterminowej na długoterminową.

W dalszych statystykach dotyczących naszego województwa i powiatu szukać będziemy odzwierciedlenia powyższych trendów.

Zanim scharakteryzowana zostanie piecza zastępcza w powiecie brzezińskim warto przyrzeć się, jak kształtują się główne trendy w tym obszarze w skali całego województwa. Za główne źródło informacji posłuży publikacja Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi **„Informacja na temat stanu pieczy zastępczej w województwie łódzkim” za rok 2023**

Rodzinna piecza zastępcza w województwie łódzkim

Na dzień 31 grudnia 2023 r. na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało **2699** rodzin zastępczych.

Liczba rodzin zastępczych w województwie łódzkim				
2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
2839	2841	2797	2742	2699

Tab.13 – liczba rodzin zastępczych w woj. łódzkim

Jest to najmniejsza liczba od pięciu lat, wpisująca się w widoczny od 2019 roku trend malejący. Ta pozornie pozytywna tendencja ma swoje negatywne oblicze, związane z faktem, iż z roku na rok zmniejsza się liczba osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Wśród 2699 rodzin zastępczych można wyróżnić: **1738** rodzin zastępczych spokrewnionych, **801** rodzin zastępczych niezawodowych, **90** rodzin zastępczych zawodowych, **28** rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz **42** rodziny zastępcze specjalistyczne.

Rys. 11 – Rozkład rodzin zastępczych w woj. łódzkim w 2023 roku

Jak wynika z powyższych danych dominującą liczbę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. Jest to zjawisko powszechne w obszarze pieczy zastępczej, gdyż w przypadku pozbawienia dziecka możliwości opieki ze

strony rodziców, w pierwszej kolejności szuka się opieki zastępczej wśród najbliższych krewnych.

Najmniej liczebną grupę stanowią rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego. Jest to dość specyficzny rodzaj rodziny, nastawiony na doraźną, często natychmiastową pomoc dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. W tego typu rodzinach małoletni może przebywać do od 4 do 8 miesięcy. Ta forma pieczy, ze względu na dużą rotację wychowanków oraz konieczność pozostawania w stałej gotowości do przyjęcia dziecka, stanowi duże wyzwanie. Stąd być może tak niewielka grupa osób chętnych do pełnienia tego typu funkcji.

Kolejnym parametrem, któremu warto się przyjrzeć jest liczba wychowanków przebywających w poszczególnych typach rodzinnej pieczy zastępczej.

Rys. 12 – Liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w woj. łódzkim

Zaprezentowany wykres słupkowy obrazuje, że od 2021 roku pojawił się wyraźny trend, związany ze zmniejszaniem się liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Szczególnie przełomowy był rok 2022, w którym zanotowano znaczny spadek liczby wychowanków pieczy zastępczej. Niestety powyższe dane można interpretować dwojako: z jednej strony jako faktyczne zmniejszenie się liczby dzieci wymagających umieszczenia w pieczy lub też jako wynik ogólnego zmniejszenia dostępności miejsc w rodzinach zastępczych. Z naszej codziennej praktyki wiemy niestety, że rośnie liczba niezrealizowanych postanowień sądowych o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Jest więc bardzo duża liczba małoletnich, które nie widnieją w statystykach pieczy zastępczej, gdyż pozostają „w zawieszeniu”, w oczekiwaniu na wolne miejsca w rodzinach zastępczych. Powyższe dane nie wpisują się w trend ogólnopolski, związany ze zwiększaniem się liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych.

Instytucjonalna piecza zastępcza w województwie łódzkim

Na terenie województwa łódzkiego funkcjonują **83** placówki opiekuńczo - wychowawcze, dysponujące **1015** miejscami, w których na dzień 31 grudnia 2023 r. przebywało **1187** dzieci. W naszym powiecie, podobnie jak w powiatach: łęczyckim, łowickim, łódzkim wschodnim oraz poddębickim nie działa żadna placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji należy odchodzić od instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz bardziej zindywidualizowanych form opieki. W związku z powyższych bardzo duże dotychczas placówki zostają przekształcane w mniej liczne ośrodki, z kryterium wieku przyjmowanych wychowanków powyżej 10 roku życia.

Tendencję tą obrazują poniższe dane zawarte w tabeli, które prezentują liczbę placówek opiekuńczo – wychowawczych na przestrzeni ostatnich 5 lat oraz liczbę miejsc w placówkach.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze w woj. łódzkim wg stanu na 31 grudnia danego roku		
	Liczba placówek	Liczba miejsc
2019	67	1217
2020	73	1279
2021	77	1013
2022	79	1009
2023	83	1015

Tab.14– placówki opiekuńczo – wychowawcze w woj. łódzkim

Jak wynika z tabeli, z roku na rok rośnie liczba placówek, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby miejsc, co potwierdza fakt powstawania nowych placówek dysponujących mniejszą niż dotychczas liczbą miejsc.

2. SYTUACJA RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO W ŚWIELE ZAPISÓW USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Jak wynika z obowiązującego stanu prawnego, systemem pieczy zastępczej nazywamy zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne,

interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W powiecie brzezińskim Zarządzeniem Starosty Brzezińskiego Nr 15 z dnia 21 grudnia 2011r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach wyznaczone zostało na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1)** prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2)** kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- 3)** organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4)** zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 5)** zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 6)** organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 7)** współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;

- 8)** prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 9)** zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 10)** dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 11)** prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 12)** przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 13)** zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 14)** przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 15)** zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 16)** organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Ustawa o pieczy zastępczej wprowadziła nową funkcję – **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**. Jak stanowi art. 79 ust. 3 ustawy, praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego. Ponadto, zgodnie z art. 79 ust. 4 koordynator nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat. Nie może także pracować z więcej niż piętnastoma rodzinami.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

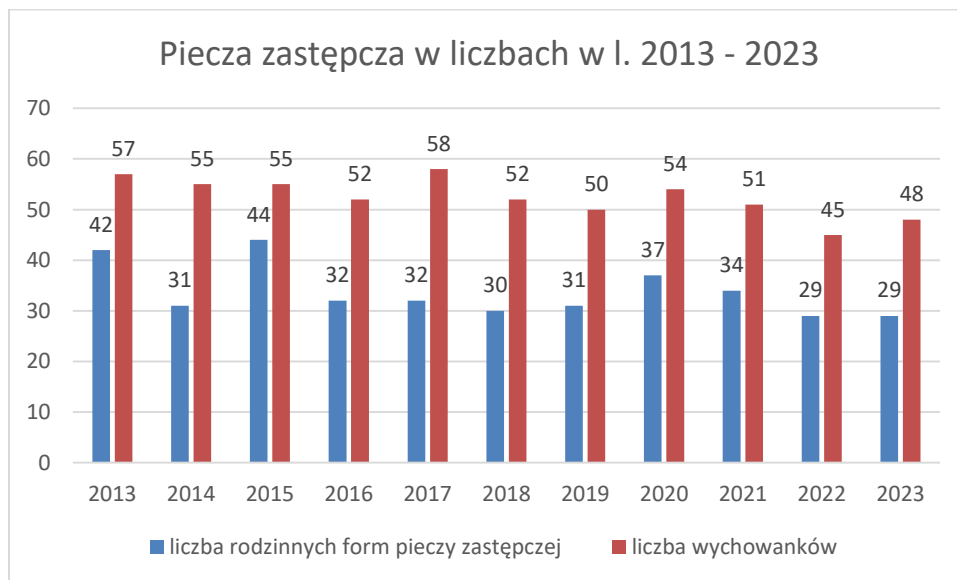
- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koncepcja systemu rodzinnej pieczy zastępczej zakłada współpracę instytucji powiatowych i gminnych. Głównym pomostem łączącym te dwa szereble jest funkcja **asystenta rodziny**.

3. TYPOLOGIA, STRUKTURA I LICZEBNOŚĆ RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Niniejszy podrozdział poświęcony zostanie analizie danych dotyczących liczebności rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu.

Obserwując przedstawione na poniższym wykresie wartości liczbowe dotyczące pieczy zastępczej w ciągu ostatnich 5 lat, trudno wskazać dominujący trend. Liczba rodzin zastępczych podlega licznym wahaniom, przybierając średnią wartość **34** rodzin rocznie. Podobnie nie sposób wyznaczyć dominującej tendencji w obszarze liczby wychowanków, która wahała się od wartości 50 do 58.

Rys. 13 – liczba rodzinnych form pieczy zastępczej i wychowanków w latach 2013 – 2023 (stan na ostatni dzień danego roku)

Dlatego warto prześledzić dodatkowo jak kształtowała się liczba rodzinnych form pieczy zastępczej, różnicując poszczególne typy oraz, biorąc pod uwagę okres całego roku.

	LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH W 2022 ROKU	LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH W 2023 ROKU	LICZBA RODZIN ZASTĘPCZYCH W 2024 ROKU
Rodzinne formy pieczy zastępczej ogółem: w tym:	35	31	31
spokrewnione	17	16	15
niezawodowe	15	12	13
zawodowe	1	1	1
Rodzinny dom dziecka	2	2	2

Tab.15 – Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej w l. 2022 - 2024

Jak wynika z powyższego zestawienia każdego roku dominują liczebnie rodziny zastępcze spokrewnione, co wpisuje się w trend widoczny w skali całego województwa. Z roku na rok spada liczba rodzin zastępczych niezawodowych. Od kilku lat stała jest natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

	LICZBA WYCHOWANKÓW W RODZINACH W 2022 ROKU	LICZBA WYCHOWANKÓW W RODZINACH W 2023 ROKU	LICZBA WYCHOWANKÓW W RODZINACH W 2024 ROKU
Rodziny zastępcze ogółem: w tym:	55	52	56
spokrewnione	22	21	20

niezawodowe	17	15	18
zawodowe	3	3	3
Rodzinny dom dziecka	13	13	15

Tab.16 – Liczba wychowanków rodzinnych form pieczy zastępczej w l.2022 - 2024

W przypadku liczby wychowanków, którzy przebywali w formach rodzinnej pieczy zastępczej w okresie ubiegłych trzech lat, wahania wartości nie pozwalają na formułowanie jakichkolwiek zależności. Również stała od lat liczba wychowanków w zawodowej rodzinie zastępczej nie jest skutkiem jakiejś tendencji lecz wynika z ustawowego zapisu dotyczącego maksymalnej liczby wychowanków w tego typu rodzinie. Podobna sytuacja dotyczy rodzinnych domów dziecka. W tych ostatnich formach, mimo dużej rotacji wychowanków w przeciągu kolejnych lat, bilans przyjsów i odejsów wydaje się równoważyć.

Ruch rodzin zastępczych w latach 2022 - 2024

W ciągu ostatnich trzech lat powołano **7** nowych rodzin zastępczych: wśród nich 3 rodziny niezawodowe i 4 rodziny spokrewnione. Nie udało się niestety pozyskać kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, co stanowi jeden z głównych celów naszej polityki w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej.

	LICZBA NOWOPOWSTAŁYCH RODZINNYCH FORM PIECZY W 2022 ROKU	LICZBA NOWOPOWSTAŁYCH RODZINNYCH FORM PIECZY W 2023 ROKU	LICZBA NOWOPOWSTAŁYCH RODZINNYCH FORM PIECZY W 2024 ROKU
Rodzinne formy pieczy ogółem w tym:	2	3	2
spokrewnione	2	2	-

niezawodowe	-	1	2
zawodowe	-	-	-
Rodzinny dom dziecka	-	-	-

Tab.17 – Liczba nowopowstałych rodzin w l.2022 - 2024

Ruch rodzin to również formy pieczy, które ulegają rozwiązaniu. Dzieje się tak najczęściej w sposób naturalny, w przypadku usamodzielnienia się wychowanka i opuszczenia przez niego dotychczasowej pieczy.

W latach 2022 – 2024 rozwiązaniu uległo łącznie **11 rodzin**:

- 9 rodzin rozwiązano na wyniku usamodzielnienia wychowanka
- 1 rodzinę w wyniku przysposobienia dziecka
- 1 rodzinę w wyniku powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

	LICZBA ROZWIĄZANYCH RODZIN W 2022 ROKU	LICZBA ROZWIĄZANYCH RODZIN W 2023 ROKU	LICZBA ROZWIĄZANYCH RODZIN W 2024 ROKU
Rodzinne formy pieczy ogółem w tym:	6	3	2
spokrewnione	2	1	-
niezawodowe	4	2	2
zawodowe	-	-	-
Rodzinny dom dziecka	-	-	-

Tab.18 – Liczba rozwiązanych rodzin w l. 2022 - 2024

Demograficzny portret rodziny zastępczej

Warto przyrzeć się bliżej, jak wygląda demograficzny portret rodziny zastępczej na terenie naszego powiatu.

W roku ubiegłym przeważająca liczba rodzin zastępczych sprawowała opiekę nad jednym dzieckiem (20 rodzin), **6** rodzin miało w pieczy po dwoje wychowanków, zaś **3** rodziny opiekowały się trójką dzieci.

Inaczej sytuacja wyglądała w dwóch funkcjonujących na terenie powiatu rodzinnych domach dziecka, gdyż są to formy nastawione na zabezpieczenie potrzeb większej liczby wychowanków. W rodzinnych domach dziecka w powiecie brzezińskim w roku ubiegłym łącznie wychowywało się 15 dzieci.

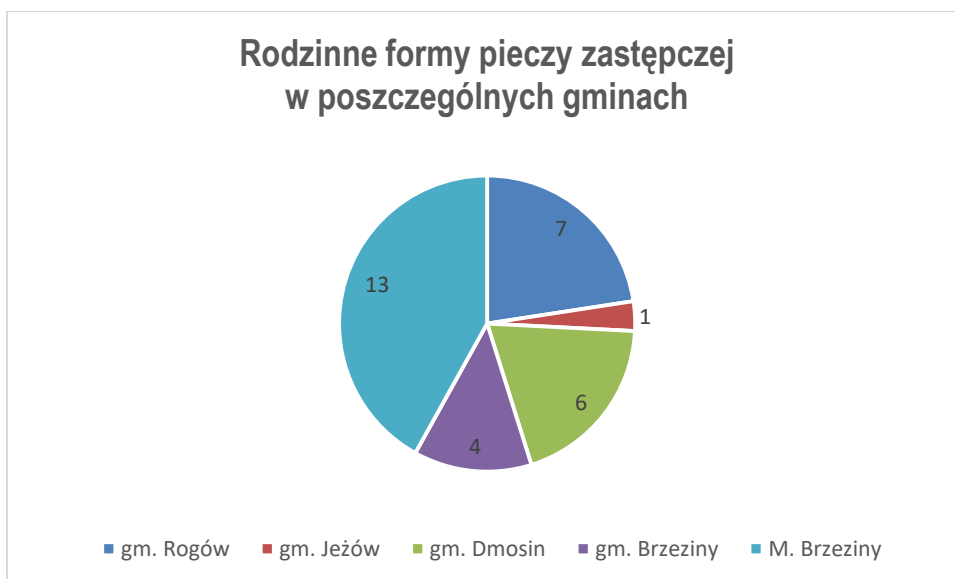
Jeśli chodzi o wiek wychowanków dominująca pod względem liczebności jest grupa małoletnich w wieku **4 - 13 lat oraz 14 i 17**. Dużą grupę osób stanowią również wychowankowie w wieku powyżej 18 lat. Skorzystali oni z możliwością, jaką oferuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stosownie do art. 37 ust. 2 ustawy osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, pod warunkiem kontynuowania nauki. Większość pełnoletnich wychowanków wybiera tę możliwość, gdyż preferują optymalnie najdłuższy czas pobytu w rodzinie zastępczej.

Najmniejszej liczebnej grupą wychowanków to dzieci w wieku wczesnodziecięcym.

WYCHOWANKOWIE RODZIN ZASTĘPCZYCH w 2023 roku (struktura wiekowa)	
PRZEDZIAŁ WIEKOWY	LICZBA WYCHOWANKÓW
0 – 3 LATA	4
OD 4 LAT DO 13 ROKU ŻYCIA	21
14 – 17 LAT	20
18 LAT I POWYŻEJ	11

Tab.19 – wychowankowie rodzin zastępczych – struktura wiekowa

Jeśli chodzi o miejsce zamieszkania osób pełniących funkcję rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, większość z nich przebywa na terenie Miasta Brzeziny. W następnej kolejności pod względem liczby plasują się gmina Dmosin i gmina Rogów. Na terenie pozostałych dwóch gmin funkcjonuje łącznie **5** form rodzinnej pieczy zastępczej: **4** - gm. Brzeziny i **1** - gm. Jeżów.

Rys. 14 – rodzinne formy pieczy zastępczej w poszczególnych gminach

IV. PERSPEKTYWY I MOŻLIWOŚCI FUNKCJONUJĄCEGO SYSTEMU WSPARCIA I ROZWOJU RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO – ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to narzędzie służące do wewnętrznej analizy niniejszego Programu w celu zoptymalizowania strategii rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu brzezińskiego. Głównym celem analizy jest określenie aktualnej pozycji badanego przedmiotu i jej perspektyw, a wraz z tym najlepszej strategii postępowania. W niniejszym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej zastosowano analizę SWOT jako narzędzie do rozpoznania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w powiecie brzezińskim

1. SŁABE STRONY:

- Mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej
- Sztywne schematy opiekuńczo - wychowawcze wśród opiekunów zastępczych (niechęć do przyjmowania sugestii z zewnątrz, brak analizy stosowanych metod wychowawczych, powielanie schematów rodzicielskich)
- Niechęć do podnoszenia swoich kompetencji wychowawczych wśród opiekunów zastępczych.
- Brak lub niewielka efektywność pracy z rodzinami biologicznymi.
- Długi okres pobytu wychowanków w pieczy zastępczej mimo założenia tymczasowości tej formy opieki.
- Niewielka liczba wychowanków pieczy powracających do rodziny biologicznej
- Rosnąca liczba problemów opiekuńczo – wychowawczych głównie w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

- Rosnąca liczba wychowanków pieczy zastępczej ze zdiagnozowanym syndromem FASD, mających problemy z nauką, wymagających specjalistycznej terapii.
- Problemy z życiowym usamodzielnieniem się wychowanków pieczy zastępczej (brak mieszkań z zasobów mieszkaniowych TBS, nieumiejętne gospodarowanie pieniędzmi)

1. MOCNE STRONY:

- Objęcie opieką koordynatorów rodzinnej pieczy wszystkie formy rodzinnej pieczy zastępczej.
- Świadczenie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, prawnego i pedagogicznego w ramach PCPR.
- Możliwości skorzystania ze wsparcia specjalistów poza Centrum (Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Wczesne Wspomaganie Rozwoju).
- Możliwość skorzystania z grup wsparcia oraz pomocy wolontariuszy.
- Możliwość udziału opiekunów zastępczych i wychowanków w projektach realizowanych ze środków unijnych czy programach
- Wsparcie finansowe obligatoryjne i fakultatywne dla rodzinnych form zastępczych.
- Współpraca organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z instytucjami działającymi na rzecz rodziny.
- Wprowadzenie Standardów ochrony małoletnich

2. SZANSE

- Możliwość utworzenia nowych form rodzinnej pieczy zastępczej
- Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej tematyki rodzicielstwa zastępczego
- Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do pieczy instytucjonalnej
- Poprawa jakości życia usamodzielnianych wychowanków

3. ZAGROŻENIA

- Niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój pieczy zastępczej
- Niewystarczająca liczba kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnego domu dziecka
- Brak współpracy ze strony rodzin biologicznych
- Niechęć, brak elastyczności i chęci do zmian u opiekunów zastępczych
- Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka
- Brak współpracy ze strony usamodzielnianych wychowanków
- Brak wykwalifikowanej kadry specjalistów (psychoterapeuta, psychiatry dziecięcy)

4. WNIOSKI

Ostatnie 3 lata upłynęły pod znakiem wdrażania idei deinstytucjonalizacji w obszarze pieczy zastępczej. Działania naszej jednostki skupione zostały na optymalnym zabezpieczeniu miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, tak aby w razie konieczności, uniknąć umieszczania małoletnich w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Staranie te przynoszą pożądane efekty: już od kilku lat udaje się nam na bieżąco realizować postanowienia sądowe w ramach funkcjonującej na terenie powiatu rodzinnej pieczy zastępczej. Dzięki prowadzonym kampaniom informacyjnym każdego roku pozyskujemy nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Kolejny blok działań realizowany w ramach idei deinstytucjonalizacji dotyczy indywidualizacji wsparcia kierowanego do rodzin zastępczych i wychowanków.

Staramy się, by oferowane formy wsparcia dostosowane były do indywidualnych potrzeb odbiorców. Planując szkolenia dla opiekunów zastępczych dobieramy grupy uczestników pod kątem problemów aktualnie

dominujących w danych rodzinach. Ponadto zatrudnieni w naszym Centrum specjaliści świadczą pomoc zależnie od potrzeb i preferencji, zarówno w siedzibie PCPR jak i w miejscu zamieszkania osoby zainteresowanej wsparciem. Również godziny udzielanego poradnictwa dostosowywane są indywidualnie.

W codziennej pracy stawiamy również na indywidualizację wsparcia skierowaną do wychowanków. Organizujemy okolicznościowe zajęcia, warsztaty i szkolenia dla dzieci wspierające rozwój ich pasji i zainteresowań.

Aby właściwie realizować postulaty idei deinstytucjonalizmu, kadra Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pracująca w obszarze pieczy zastępczej ustawicznie się doskonali i doszkala. Pracownicy Centrum w latach ubiegłych uczestniczyli w szkoleniach i warsztatach dotyczących takich zagadnień jak: praca ze sprawcą przemocy w rodzinie, praca z rodziną biologiczną, profilaktyka zachowań problemowych dzieci i młodzieży. Pracownicy zdobywają też nowe kwalifikacje doszkalać się na studiach podyplomowych.

W nurt deinstytucjonalizacji – tym razem deinstytucjonalizacji przestrzeni, wpisuje się również niejako nowa siedziba organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, której funkcjonalność i sposób aranżacji pomieszczeń służy idei kameralnej, domowej i mało sformalizowanej przestrzeni, sprzyjającej swobodnym kontaktom z naszymi podopiecznymi.

Co dalej z tą deinstytucjonalizacją?

Zapoznając się z materiałami podsumowującymi dotychczasowy etap wdrażania idei deinstytucjonalizacji dostrzegamy coraz bardziej realne podejście do realizacji niektórych celów typu: starania za wszelką cenę o powrót dziecka do rodziny pochodzenia czy bezdyskusyjny prymat opieki rodzinnej nad instytucjonalną.

Między innymi Komisja do Spraw Dzieci i Młodzieży działająca przy Ministerstwie Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej zwraca uwagę na podejmowanie zbyt wiele działań w celu powrotu dziecka do rodziny, zmuszanie dzieci do kontaktów z rodziną, powroty dzieci do pieczy po nieudanych reintegracjach z rodziną biologiczną. (*źródło: Skrócona informacja o pracach komisji z dnia 10.10.2024 r.*)

Badacze zwracają też uwagę, by proces deinstytucjonalizacji nie oznaczał całkowitego “odwrócenia się” od wszelkich placówek. Chodzi o to, by placówki nie ponosiły głównej, a nierzadko pełnej odpowiedzialności za dziecko. (*źródło: www.przeglادpedagogiczny.ukw.edu.pl – Paulina Broża “Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej a zadania i dylematy roli koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej”*)

Ponadto podkreślić należy fakt, że deinstytucjonalizacja opiera się na działaniach profilaktycznych, które w obszarze rodziny prowadzone są na poziomie gminy i przebiegają w dużej mierze niezależnie od działań na poziomie powiatów.

Planowane działania na kolejne trzy lata będą w przeważającej mierze pokrywały się z dotychczasowymi, gdyż jako jednostka samorządu terytorialnego działamy w obrębie konkretnych zapisów ustawodawczych nakreślających nasze główne zadania do realizacji. Dlatego kolejna część dokumentu odnosząca się do planowanych celów, kierunków działań i spodziewanych efektów stanowić będzie kontynuację założeń poprzedniego programu.

V. PLANOWANE DZIAŁANIA DO REALIZACJI W ZAKRESIE PIELCZY ZASTĘPCZEJ

Planując cele i działania do realizacji na kolejne trzy lata opieramy się przede wszystkim na zapisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz innych aktów ustawodawczych z nią powiązanych, które stanowią główną bazę do formułowania poszczególnych kierunków działań.

Bierzemy również pod uwagę nakreśloną powyżej diagnozę problemów społecznych występujących w powiecie brzezińskim oraz dominujące trendy społeczne w obszarze rodziny oraz rodzinnej pieczy zastępczej.

1. CEL NADRZĘDNY, CELE OGÓLNE I CELE SZCZEGÓŁOWE

CEL NADRZĘDNY: Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej

CELE OGÓLNE	
I.	Rozwój i wsparcie systemu rodzinnej pieczy zastępczej
Cele szczegółowe:	
1.	Promocja rodzinnych form opieki na dzieckiem
2.	Pozyskiwanie i kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze i RDD
3.	Finansowe wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej
4.	Działania edukacyjne w obszarze rodzinnych form pieczy zastępczej
5.	Działania wspierające funkcjonowanie rodzinnych form pieczy zastępczej

6.	Doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej w celu poprawy jakości pracy na rzecz rodziny i dziecka
II.	Kompleksowe działania na rzecz wychowanków pieczy zastępczej
Cele szczegółowe:	
1.	Monitorowanie sytuacji wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w kierunku optymalizacji udzielanego wsparcia
2.	Współpraca międzyinstytucjonalna w kierunku uregulowania sytuacji prawnej dziecka
3.	Aktywizacja i integracja społeczna wychowanków
4.	Rozwój specjalistycznego wsparcia (poradnictwo m.in. pedagog, psycholog, terapeuta)
III.	Usprawnienie systemu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej
Cele szczegółowe:	
1.	Wsparcie finansowe i rzeczowe wychowanków
2.	Edukacja i aktywizacja społeczna usamodzielnianych wychowanków m.in. poprzez udział w projektach unijnych
3.	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym (warsztaty, spotkania szkoleniowe, konsultacje z psychologiem, dystrybucja informatorów i poradników o tematyce związanej z procesem usamodzielniania)
IV.	Skuteczna współpraca wszystkich uczestników systemu wsparcia dziecka i rodziny
Cele szczegółowe:	
1.	Opracowanie bazy danych o instytucjach i organizacjach działających w obszarze wsparcia dzieci i rodzin zastępczych

2.	Prowadzenie konsultacji, wymiana informacji i doświadczeń z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka

2. GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele szczegółowe

- **Działania do realizacji**
- **Wskaźniki dotyczące realizowanego działania**
- **Podmiot odpowiedzialny za wykonanie działań**
- **Termin realizacji**
- **Spodziewane efekty**

I. CEL GŁÓWNY: ROZWÓJ I WSPARCIE RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ					
1. Promocja rodzinnej pieczy zastępczej	Prowadzenie kampanii promocyjno - informacyjnej w lokalnych mediach	Liczba artykułów w prasie Liczba sporządzonych ulotek i broszur	PCPR	Działanie ciągłe w okresie realizacji programu 2025 - 2027	Wzrost świadomości społecznej dotyczącej pieczy zastępczej
	Organizowanie akcji informacyjnych, imprez i pikników promujących rodzicielstwo zastępcze	Liczba zorganizowanych imprez Liczba uczestników imprez	PCPR	Działanie ciągłe w okresie realizacji programu 2025 - 2027	Popularyzacja tematyki rodzicielstwa zastępczego Integracja lokalnego środowiska skupionego

					wokół rodzicielstwa zastępczego
	Realizacja projektów promujących rodzicielstwo zastępcze	Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników projektów	PCPR	Działanie ciągle w okresie realizacji programu 2025 - 2027	Aktywizacja rodzinnych form pieczy zastępczej
2. Pozyskiwanie i kwalifikacja kandydatów na rodziny zastępcze	Kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i RDD	Liczba pozyskanych kandydatów	PCPR	Termin działania zależny od potrzeb szkoleniowych konkretnych kandydatów	Pozyskanie nowych rodzin zastępczych
	Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji	Liczba przeszkolonych kandydatów	PCPR		Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji

	rodzin zastępczych i RDD				rodzin zastępczych i prowadzenia RDD
3. Finansowe wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej	Przyznawanie wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych oraz prowadzących RDD	Listy wypłat Wnioski Decyzje	PCPR	2025 – 2027 Comiesięczne wypłaty pomocy pieniężnej	Zapewnienie stabilności finansowej rodzinnym formom pieczy zastępczej
	Informowanie o możliwościach ubiegania się o świadczenia fakultatywne	Listy wypłat Wnioski Decyzje	PCPR	2025 – 2027 Comiesięczne wypłaty pomocy pieniężnej	Zapewnienie stabilności finansowej rodzinnym formom pieczy zastępczej

	Terminowa wypłata świadczeń obligacyjnych i fakultatywnych	Listy wypłat Wnioski Decyzje	PCPR	2025 – 2027 Zależnie od złożonych wniosków	Zapewnienie stabilności finansowej rodzinnym formom pieczy zastępczej
4. Działania edukacyjne wobec rodzinnych form pieczy zastępczej	Organizacja szkoleń, konferencji, wykładów	Liczba zorganizowanych spotkań Liczba przeszkolonych osób	PCPR	2025 – 2027 Co najmniej raz na pół roku	Integracja środowiska rodzinnej pieczy zastępczej Wzrost wiedzy i świadomości wśród rodzin zastępczych
	Informowanie o inicjatywach edukacyjnych dla	Liczba przekazanych informacji	PCPR	2025 - 2027	Wzrost kompetencji wychowawczych

	rodzin zastępczych organizowanych przez podmioty zewnętrzne	Liczba poinformowanych odbiorców			wśród opiekunów zastępczych
	Dystrybuowanie wśród rodzin informacji o treściach związanych z dzieckiem i rodziną	Liczba sporządzonych informacji/ulotek,/broszur	PCPR	2025 – 2027 Działania ciągłe	Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych

5. Działania wspierające funkcjonowanie rodzinnych form pieczy zastępczej	Kontynuacja zatrudnienia specjalistów świadczących pomoc dla rodzinnych form pieczy zastępczej	Liczba zatrudnionych specjalistów Liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów	PCPR	2025 – 2027 Harmonogram wsparcia zależny od indywidualnej dyspozycyjności konkretnych specjalistów. Dyżury pedagoga i psychologa 1 x w mcu. Dyżur radcy prawnego 1x w mcu.	
	Pośredniczenie w nawiązywaniu kontaktu ze		PCPR	Dyżury dodatkowych specjalistów uzgadniane	Zmniejszenie się liczby problemów w obszarze

	specjalistami poza PCPR			indywidualnie, zależnie od potrzeb. Co najmniej dwa razy w roku w latach 2025 – 2027 Działanie ciągle.	opiekuńczo – wychowawczym Wzrost kompetencji opiekuńczych i wychowawczych u rodzin zastępczych
	Organizacja grup wsparcia	Liczba spotkań Liczba uczestników spotkań	PCPR	2025 – 2027 Zależnie od potrzeb	Integracja środowiska rodzin zastępczych
	Opieka koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba zatrudnionych koordynatorów Liczba rodzin pozostających pod opieką koordynatora	PCPR	2025 - 2027	Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i

	Organizacja dodatkowych form wsparcia (rodziny pomocowe, wolontariat)	Liczba rodzin pomocowych Liczba pozyskanych wolontariuszy	PCPR	2025 – 2027 Zależnie od potrzeb	rodzinnych domów dziecka
6. Doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej w celu poprawy jakości pracy na rzecz rodziny i dziecka	Szkolenia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i pozostałej kadry pracującej na rzecz rodziny	Liczba szkoleń odbytych przez kadrę pracującą na rzecz rodziny	PCPR	2025 – 2 Nie jest możliwe przewidzenie harmonogramu szkoleń, częstotliwość szkoleń: nie rzadziej niż 3x w roku.	Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry specjalistów pracujących na rzecz rodziny

II. KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA NA RZECZ WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ					
Cel szczegółowy	Działania do realizacji	Wskaźniki dotyczące realizowanego zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Spodziewane efekty
1. Monitorowanie sytuacji wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w kierunku optymalizacji udzielanego wsparcia	Opracowanie planu pomocy dziecku	Ilość opracowanych planów	PCPR	2025 – 2027	Rozpoznanie potrzeb i potencjału wychowanków
	Oceny sytuacji dziecka	Ilość przeprowadzonych ocen	PCPR	2025 – 2027 (w terminach wyznaczonych w ustawie)	Udzielanie dopasowanego do indywidualnych potrzeb wsparcia
	Diagnozy specjalistyczne	Ilość przeprowadzonych diagnoz	PCPR	2025 - 2027	
2. Współpraca instytucjonalna w kierunku	Udział przedstawiciela PCPR w	Liczba ocen sytuacji dziecka z udziałem przedstawiciela sądu	PCPR	Harmonogram działania uzależniony jest od	Optymalizacja współpracy z sądem.

uregulowania sytuacji dziecka lub przysposobienia	posiedzeniach dot. uregulowania sytuacji prawnej wychowanków Udział kuratorów w ocenach sytuacji dziecka			terminów poszczególnych ocen sytuacji dziecka (średnio spotkania co 6 mcy)	Usprawnienie przepływu informacji. Przyspieszenie postępowań dot. sytuacji prawnej dziecka.
3. Aktywizacja i integracja społeczna wychowanków	Organizacja konkursów, szkoleń, konsultacji, akcji okolicznościowych dla wychowanków	Liczba zorganizowanych inicjatyw	PCPR	2025 – 2027 Co najmniej dwie akcje w ciągu roku	Przyczynienie się do zaktywizowania i zmotywowania wychowanków do udziału w życiu społecznym Wzrost wzajemnej

					integracji między wychowankami
4.Rozwój specjalistycznego wsparcia (poradnictwo m.in. pedagoga, psychologa, terapeuty)	Poradnictwo specjalistów Organizacja szkoleń i konsultacji indywidualnych	Liczba udzielonych porad Liczba przeprowadzonych konsultacji i szkoleń Liczba osób korzystających z poradnictwa, szkoleń, konsultacji	PCPR	2025 – 2027 Regularne dyżury specjalistów przynajmniej 1 x w mcu Indywidualne konsultacje zależnie od potrzeb	Poprawa funkcjonowania społecznego wychowanków Lepszy rozwój emocjonalny

III. WSPIERANIE USAMODZIELNIONYCH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ					
Cel szczegółowy	Działania do realizacji	Wskaźniki dotyczące realizowanego zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Spodziewane efekty
1. Wsparcie finansowe i rzeczowe wychowanków	Udzielanie świadczeń z tytułu kontynuowania nauki	Liczba przyznanych świadczeń Liczba wychowanków otrzymujących świadczenia	PCPR	2025 -2027 Comiesięczna pomoc finansowa w okresie roku szkolnego.	Poprawa sytuacji finansowej i życiowej wychowanków
	Przyznawanie świadczeń z tytułu usamodzielnienia	Liczba przyznanych świadczeń Liczba wychowanków otrzymujących świadczenia		2025 -2027 Comiesięczna pomoc finansowa w okresie roku szkolnego.	

2. Edukacja i aktywizacja społeczna usamodzielnionych wychowanków, m.in. poprzez uczestnictwo w projektach unijnych	Realizacja projektów unijnych skierowanych m. in. do pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych	Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników projektów	PCPR	Przewidywany okres realizacji projektu: 2024 - 2027 rok	Aktywizacja społeczna wychowanków pieczy zastępczej
3. Wspieranie usamodzielnianych wychowanków w aktywnym uczestnictwie w życiu społecznym (warsztaty, spotkania)	Organizowanie spotkań szkoleniowych, konsultacji, warsztatów	Liczba usamodzielnianych wychowanków kontynuujących naukę, liczba odbytych spotkań szkoleniowych Liczba udzielonych porad	PCPR	Działanie ciągle, realizowane przez cały okres procesu usamodzielnienia. Kontakt z wychowankami nie rzadszy niż co 6 mcy	Wzrost kompetencji edukacyjnych wśród wychowanków pieczy

szkoleniowe, konsultacje		Liczba osób korzystających z poradnictwa			
z psychologiem, dystrybucja informatorów i poradników o tematyce związanej z procesem usamodzielnienia)	Doradztwo z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, informacja prawna, poradnictwo psychologi		PCPR		Zdobycie zasobów społecznych oraz kompetencji w zakresie poszukiwania pracy

IV. BUDOWANIE, ROZWIJANIE I DOSKONALENIE SIECI WSPÓŁPRACY Z INSTYTUCJAMI, ORGANIZACJAMI DZIAŁAJĄCYMI NA RZECZ DZIECKA I RODZINY					
1. Opracowanie bazy danych o instytucjach i organizacjach działających w obszarze wsparcia dzieci i rodzin zastępczych	Prowadzenie i aktualizacja rejestru instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny	Liczba sporządzonych rejestrów	PCPR	2025-2027 Działanie ciągłe	Poprawa przepływu informacji między instytucjami i organizacjami
2. Prowadzenie konsultacji z instytucjami i organizacjami	Zwoływanie paneli dyskusyjnych, spotkań	Liczba spotkań informacyjnych	PCPR	2025-2027 działania ciągłe	Wymiana doświadczeń między podmiotami

działającymi na rzecz dziecka	roboczych i innego typu spotkań informacyjnych, mających na celu wymianę informacji				zaangażowanymi w pracę na rzecz dziecka Wzrost jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny
--------------------------------------	---	--	--	--	--

3. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie (art. 56 ustawy).

Z uwagi na powyższe oraz na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach, z których wynika, że połowa rodzin zastępczych to rodziny zastępcze niezawodowe, a także rozeznania potrzeb i praktyki w zakresie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej określa się limit rodzin zawodowych na lata 2025–2027:

Rok	Limit rodzin zawodowych
2025	2
2026	3
2027	3

Tab. 21 – Limit rodzin zawodowych w powiecie brzezińskim na lata 2025 -2027

Poza określonym wyżej limitem odpowiedni kandydaci mogą odbywać szkolenia i uzyskując kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej zgodnie z przepisami powołanej ustawy.

Najpilniejszą potrzebą powiatu w zakresie powstania rodzin zastępczych zawodowych byłoby utworzenie rodziny zastępczej specjalistycznej lub rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego – specjalizujących się w opiece nad małymi dziećmi.

4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań 3- letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Brzezińskim na lata 2025 – 2027 będą w szczególności środki finansowe:

- z budżetu Powiatu Brzezińskiego;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 8 i ust. 9 ustawy,
- z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust.4 ustawy
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- pozyskane w ramach projektów realizowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Z uwagi na konieczność racjonalnego i oszczędnego gospodarowania dostępnymi środkami finansowymi zasadne jest realizowanie wyznaczonych celów w ramach realizowanych przez jednostki i instytucje zadań oraz poprzez inne programy. Środki finansowe na realizację zadań w ramach *Programu rozwoju pieczy zastępczej* będą planowane w corocznych budżetach powiatu i jego jednostek organizacyjnych oraz instytucji zaangażowanych w te działania.

VI. EWALUACJA I MONITORING

1. PRZEWIDYWANE EFEKTY DZIAŁAŃ

Należy oczekiwać następujących efektów podjętych w/w działań:

- deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej,
- rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego,
- rozwój różnorodnych form wsparcia wychowanków pieczy zastępczej
- utworzenie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności powołanie zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- pozyskanie i przeszkolenie kandydatów na przyszłych opiekunów zastępczych,
- poprawa jakości funkcjonowania rodzin zastępczych,
- skuteczniejsze i efektywniejsze przygotowanie dzieci i młodzieży do samodzielnego życia,
- poprawa funkcjonowania wychowanków pieczy zastępczej na poziomie indywidualnym i społecznym,
- wzrost wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej tematyki pieczy Zastępczej,
- rozwój systemu współpracy między podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

2. MONITORING

Głównym realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach. Osobą odpowiedzialną za koordynowanie Programu jest pracownik Organizatora na stanowisku - starszy specjalista pracy socjalnej.

Program monitorowany będzie na bieżąco na podstawie sprawozdań z wykonywanych zadań. Sprawozdawczość obejmować będzie gromadzenie danych statystycznych związanych z realizacją programu, analizy porównawcze, raporty dotyczące stopnia zaangażowania realizacyjnego.

Informacja na temat realizacji Programu przedkładana będzie Zarządowi w corocznych sprawozdaniach z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzezinach, stosownie do art. 182 ust. 5 ustawy.

Mając na uwadze fakt, że większość działań ma charakter długofalowy, bierzemy pod uwagę wprowadzanie ewentualnych zmian, zależnie od aktualnych potrzeb. Należy się również liczyć, że osiągnięcie przewidywanych rezultatów, w związku ze złożonością i ilostopniowością założonych celów może następować w sposób stopniowy.

3. ADRESACI PROGRAMU, PODMIOTY ZAANGAŻOWANE

Odbiorcami 3 – letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Brzezińskim na lata 2025 – 2027 są:

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
2. Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
4. Pełnoletni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
6. Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem z pieczy zastępczej.

Realizacja założeń programowych będzie możliwa przy współpracy następujących podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzezinach,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzezinach,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rogowie,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeżowie,
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dmosinie,
- Sądu Rejonowego w Brzezinach,
- Zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy,
- Komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Starostwa Powiatowego w Brzezinach – Wydział Edukacji, Zdrowia i Spraw Społecznych,
- Publicznych i Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej,
- Poradni specjalistycznych,
- Przedszkoli, żłobków i ich oddziałów,
- Szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych,
- Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej w Brzezinach,
- Powiatowego Urząd Pracy w Brzezinach,
- Państwowych służb – Policji,
- Stowarzyszeń i fundacji,
- Kościołów i związków wyznaniowych,
- Lokalnych liderów,
- Środowiska lokalnego.